

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra sociální a kulturní ekologie

Bc. Martin Vosátka

**Proces vyjednávání skupin obyvatel města na
případu vnitrobloků**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Petr Gibas, Ph.D.

Praha 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci zpracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a v elektronické databázi vysokoškolských kvalifikačních prací a v souladu s autorským právem používána ke studijním účelům.

V Praze dne 23.6.2019

Bc. Martin Vosátka

Poděkování

Rád bych zde poděkoval vedoucímu práce Petru Gibasovi, Ph.D. za cenné rady během psaní této práce a za její vedení. Dále bych chtěl poděkovat PhDr. Ivanu Ryndovi taktéž za jeho rady k této práci.

Obsah

Abstrakt.....	9
1. ÚVOD	11
2. Teoretické zakotvení a cíl práce.....	13
3. Město z pohledu urbanismu a sociologie	15
3.1 Sociologický pohled na město	18
3.2 Veřejný a soukromý prostor ve městě.....	22
3.3 Kvalita veřejného prostoru.....	24
3.4 Veřejný a soukromý prostor.....	26
3.5 Právo na město	26
3.6 Komunitní zahrada a právo na město.....	27
4. Vyjednávání	29
Zásady efektivního vyjednávání	30
Faktory ovlivňující vyjednávání	30
Strategie vyjednávání	31
Výsledek vyjednávání	32
Mediace a facilitace	32
BATNA.....	33
5. Udržitelnost v městském prostředí.....	34
6. Vnitroblok	36
7. Metodologie	39
8. Analytická část.....	43
9. Indigo	44
10. Vršovická zahrada	58
11. Diskuze.....	73

12.	Závěr.....	75
	Seznam použité literatury.....	78
	Seznam obrázků a tabulek.....	85

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce je problematika vnitrobloků. Vnitroblok, jako specifické místo ve městě, které ztratilo svou původní funkci. Nyní může sloužit různým typům využití, mimo jiné umožňuje setkávání různých skupin obyvatel města a jejich vzájemnou interakci. Na rozdíl od veřejného prostoru platí u vnitrobloků jiná pravidla pro jejich využívání. V závislosti na funkci vnitrobloku zde panují různé sociální vztahy. Zabývám se zde procesem vyjednávání skupin obyvatel města u dvou zvolených vnitrobloků, zákonitostmi jejich fungování a jaký má vliv rozhodování aktérů na podobu těchto míst. Záměrně jsem se rozhodl pro vnitrobloky s odlišnými funkcemi pro návštěvníky. V těchto vnitroblocích dochází také ke střetu různých názorů na jejich využívání a neshodám.

Klíčová slova: vnitroblok, poloveřejný prostor, proces vyjednávání, urbanismus

Abstract

The subject of this diploma thesis is the issue of courtyards. Courtyard as a specific place in the city, which has lost its original function. It can serve different types of usage, among other things, it enables meeting of different groups of the city's inhabitants and their interaction nowadays. Unlike the public space, other terms of usage can be seen in the courtyards. Various social relationships can be observed in dependence of its usage. I deal with the process of negotiation of city dweller groups at two selected courtyards, the rules of their functioning and how the role of the decision-makers forms these places. I have deliberately decided to use courtyards with different visitor functions. Conflict between different views on their usage and disagreements can be seen in these courtyards.

Key words: courtyard, semi-public space, negotiation process, urbanism

1. ÚVOD

V městském prostředí jsem strávil většinu života. K městu jako takovému mám relativně blízko. Vybral jsem si proto téma, které spojuje urbanismus a sociologii. Velkým impulsem pro mě byla návštěva café Indigo v Opatovické ulici, která má zahrádku ve vnitrobloku. Tehdy jsem si uvědomil, jak důležitou funkci mohou vnitrobloky plnit. Obzvlášť v místech s nedostatkem zeleně, jako je centrum metropole. Přivedlo mě to na myšlenku využívání vnitrobloků a problémů s nimi spjatými. Zabývám se zde zkoumáním interakcí jednotlivých účastníků fungování vnitrobloku a jakým způsobem dochází k řešení sporů a všeobecně vyjednávání v rámci těchto prostorů.

Další důvod byl ten, že vnitrobloky zauímají velmi specifické místo ve městě. Pro kolemjdoucí jsou často na první pohled skryty zdmi okolních domů, mohou tvořit svůj vlastní izolovaný kousek města. Dalo by se říct, že mohou tvořit zvláštní typ prostoru, který je mezi soukromým a veřejným prostorem. Mohou mít charakter veřejného prostoru, soukromého, ale i poloveřejného či polosoukromého. Velké množství vnitrobloků skýtá nevyužitý potenciál pro zlepšení městského prostředí. To je v dnešní době zastavování volných ploch a úbytku volného prostranství, především v centru města, poměrně významné téma. Zároveň v poslední době roste zájem o oživení vnitrobloků a využití těchto prostorů k různým komunitním či kulturním akcím a vznikají organizace, které mají za cíl pomoci ostatním v revitalizaci jejich vnitrobloků. Dochází k pořádání festivalů ve vnitroblocích, které mají za cíl ukázat úspěšně revitalizované vnitrobloky a zároveň inspirovat případné zájemce. Revitalizované vnitrobloky mají nejen sociální, ale také environmentální funkci. Významnou částí vnitrobloků je zeleň. Městská zeleň je důležitou podmínkou pro zdravé město a kvalitu života v něm.

V této práci se pokusím zjistit, jaký význam mají zkoumaná místa pro návštěvníky, jaké jsou s těmito místy spjaté problémy a jak se řeší. Místa, kterými se v této práci zabývám, jsou vnitroblok café Indiga v Opatovické ulici na Praze 1 a Vršovická zahrada na Praze 10. Jak už jsem nastínil výše, café Indigo mě

přivedlo k tématice vnitrobloků. Jelikož jsem byl občasným návštěvníkem tohoto vnitrobloku, tak jsem také mimoděk zaznamenal občasné neshody.

Pocházím z Prahy 10, poměrně často jsem navštěvoval Krymskou ulici, která je v dnešní době pro mnoho lidí spojena s nočním životem. Často jsem si říkal, co se to za tím netradičním plotem ve Francouzské ulici ukrývá. Zjistil jsem, že se zde nachází komunitní zahrada s názvem Vršovická zahrada. Seznámil jsem se blíže s problémy, které jsou s ní spojené a bylo mi jasné, že tato komunitní zahrada je vhodným místem pro můj výzkum.

2. Teoretické zakotvení a cíl práce

Předkládaná diplomová práce se skládá z několika částí. První, teoretická část práce, je zaměřena na pojmy, které jsou důležité pro ukotvení problematiky a pochopení kontextu nezbytného pro tuto práci. Za pomoci různých autorů zde vysvětlím klíčová témata této práce, která vychází ze sociologie a urbanismu. Také se zde zabývám procesem vyjednávání a teorií udržitelného rozvoje. Nejdříve se zaměřím obecně na město, městský prostor (především optikou sociologie a urbanismu) a související problematiku. Další část je věnována výzkumu. Jelikož se zde zabývám dvěma odlišnými místy (z hlediska funkce těchto prostorů i typu návštěvníků a jejich motivací k návštěvám), budu se zabývat těmito prostory odděleně. Oba zvolené vnitrobloky lze charakterizovat jako poloveřejné. Na tyto vnitrobloky nahlížím jakožto na sociální prostor, který je formován lidskou činností. Prostor vzniká dle Pospěcha „skrze každodenní jednání aktérů“ [Pospěch, 2012:92]. Jak ve Vršovické zahradě, tak v café Indigu existují určité problémy a dochází zde ke sporům. Jejich povaha se od sebe však liší. Tyto prostory tak představují vhodný námět ke zkoumání z hlediska procesu vyjednávání obyvatel města. Popisuji zde důvody a řešení problémů, ze strany zúčastněných, u obou zmíněných míst. Považuji za vhodné nejprve seznámit čtenáře s prostředím, ve kterém se tento výzkum odehrává, dále pak s procesy, které utváří podobu vnitrobloků a samozřejmě s pojmy jako komunita a komunitní zahrada.

Cílem mé práce je lépe prozkoumat fungování a rozhodování u mnou zvolených vnitrobloků (a zastavěné proluky, která však svým charakterem splňuje podmínky pro vnitroblok, jak jsou definovány v další části práce). Pokusím se zjistit, jaký mají tato dvě místa význam pro zúčastněné osoby. Práce propojuje několik pohledů na město a zkoumaný problém a nahlíží na něj především optikou sociologie, urbanismu a teorie udržitelného rozvoje. V této práci chci zjistit vývoj vnitrobloků, zmapovat vyjednávací pole účastníků a v neposlední řadě také porozumět rozhodování a fungování vnitrobloku a odhalit klíčové problémy. Ideální podoba vnitrobloků se v představách jednotlivců i různých skupin obyvatel může značně lišit. Hlavním cílem je zmapovat proces vyjednávání, pokud zde k němu dochází a jakým způsobem probíhá či neprobíhá rozhodování o podobě

vnitrobloků. Ve své práci si pokládám tyto výzkumné otázky: Jak ve vybraných vnitroblocích fungují vyjednávací procesy? Jak rozhodování účastníků formuje podobu daných vnitrobloků?

Tento výzkum je založen na kvalitativních výzkumných metodách z důvodu zkoumání procesu vyjednávání, získání vhledu do problematiky a pochopení zákonitostí prostředí.

Za nevýhody kvalitativního výzkumu lze považovat závislost na výzkumníkovi, který je jeho součástí a má vliv na jeho výsledek a z toho vyplývající neopakovatelnost výzkumu. Zároveň je také tento typ výzkumu navázán na určité místo v určitém čase [Hendl, 2005:49-52].

Jak jsem uvedl v předchozích odstavcích, oblastí mého zájmu jsou dva poloveřejné vnitrobloky, které se diametrálně liší. Vršovická zahrada má charakter zastavěné proluky, přesto ji zde budu prezentovat jako tzv. „dočasný vnitroblok“ jelikož svými charakteristikami splňuje podmínky vnitrobloku, jak jsou zde definovány. Zvolil jsem právě tato dvě místa, jelikož obě svým způsobem představují pro dané skupiny obyvatel významnou součást města. U Vršovické zahrady se jedná o místo sloužící zahradničení a především setkávání obyvatel Vršovic. V případě café Indiga se jedná o místo setkávání hlavně studentů, zejména kvůli atmosféře tohoto místa a jeho lokalitě.

Nemám pro tuto diplomovou práci vytyčené hypotézy, které bych ověřil, jelikož mi jde především o pochopení a popsání procesu vyjednávání.

3. Město z pohledu urbanismu a sociologie

Přijde mi vhodné začít s uvedením do problematiky městského prostředí a urbanismu, jelikož město poskytuje prostředí, v němž se tato práce odehrává a determinuje specifický způsob života jeho obyvatel.

Město je dle Hrůzy z urbanistického pohledu stabilizovaný a geograficky vymezený sídelní útvar, který je charakterizovaný množstvím znaků. Městu je připsána celá řada funkcí, jako jsou správní, průmyslová, sociální a mnoho dalších. Dalším znakem města je větší počet obyvatel se specifickou sociální strukturou. Typická je heterogenita jeho obyvatel, která je v dnešní době ještě umocněna globalizací. Větší hustotě a koncentraci obyvatel je uzpůsoben druh a způsob zástavby. Tyto charakteristiky však mají dynamický charakter a mohou se lišit v různých oblastech i zemích [Hrůza, 1978: 54-57].

S městem úzce souvisí pojem urbanismus, který vznikl nejspíše koncem 19. století, jako soubor pracovních metod a postupů sloužících k formování měst a osídlení. V různých oblastech může zahrnovat různě velký obsah významu. Pro tuto práci je klíčový především ve vztahu k hlavnímu městu Praze. Původně byl urbanismus úzce spjat s industrializací a urbanizací. Proces urbanizace zahrnoval především stěhování obyvatel z venkova do měst za prací. U nás je urbanismus používán v širokém významu. Zachovává však větší důraz na výtvarná a kulturní hlediska, na rozdíl od územního plánování, které je spíše spojeno s technickými a ekonomickými stránkami. Je používán jako nejobecnější označení, kvůli svému širokému používání. Zahrnuje tak společenské a výtvarné aspekty, ale i technické a ekonomické. Urbanismus se nevztahuje pouze na městská sídla, ale i na krajinu, parky a další části celku. Urbanistická činnost tak zahrnuje kromě architektury i celou řadu dalších oblastí a odborníků, jako třeba sociology, geografy, ekonomy. Přesahuje tak svůj původní význam, coby obor architektury. Urbanismus se vyvíjí spolu s městem a pomáhá při tvorbě plánování a rozvoji osídlení [Hrůza, 1978:75-80]. Existuje ale i celá řada dalších definic, například ta, která tvrdí, že urbanismus je teoretickou disciplínou, která se zabývá procesy urbanizace, využitím sídelního prostoru, uspořádáním a utvářením urbánního prostředí lidských sídel a osídlení,

jejich fungování, obnovou a rozvojem [Šilhánková et al. 2002: 60]. Urbanismus zkoumá teoretické i praktické problémy tvorby a přetváření osídlení, sídelních útvarů a jejich struktur, odhaluje tendence a zákonitosti jejich vývoje a formuluje zásady pro jejich řešení. Jako praktická činnost se urbanismus zabývá především řešením technických a výtvarně estetických (architektonických) problémů, uspořádáním stavebních objektů i řešením souborů architektonických prvků [Zásady a pravidla územního plánování, 1983]. Z uvedených definic je patrné, že se jedná o komplexní termín, pod kterým si lze představit řadu věcí, lze na něj nahlížet řadou optik. Urbanismus může mít rozdílnou podobu v různých prostředích a společnostech.

Současná podoba urbanismu v ČR

Současná podoba urbanismu má řadu trendů, zde se zaměřím na pár významných. Pod pojmem městská krajina rozumíme krajinu, která vzniká a je utvářena urbanizačními procesy [Forman; Gordon, 1993]. Od 90. let dochází k výraznému nárůstu a rozvoji nové výstavby městského typu do volné krajiny a často i bez sjednocujícího návrhu. Vzniká tím nesourodá „sídelní kaše“. V této době začíná velký trend suburbanizace, který do velké míry přetrvává dodnes. U těchto suburbií je velmi častá nedostatečná vybavenost a absence veřejného prostoru, který je předpokladem k dobře fungujícímu městskému prostředí. Typickými rysy těchto předměstí jsou nedostatečné zajištění služeb a s tím spjatá velká závislost na automobilové dopravě. Tato výstavba není příliš regulována a je hnána především tržní ekonomikou. Z hlediska udržitelného rozvoje je tento typ rozvoje velmi nevhodný. Poslední dobou je však kladen větší důraz na udržitelnost. Trend udržitelnosti zahrnuje potřebu adaptovat městská zařízení na udržitelný rozvoj, což je zase spojeno s nutností modernizovat městské prostředí [Leyzerova et al., 2016: 22].

Charakteristickým jevem je také výstavba sídlišť, která od 50. let minulého století ovlivnila podobu českých měst. I přes jejich nedostatky, je o byty na sídlišťích pořád velký zájem. Můžou za to i stále rostoucí ceny nemovitostí způsobené mimo jiné i jejich nedostatkem a koupě bytů, jako investiční příležitosti. V dnešní době se zlepšují standardy výstavby nových bytů. Ukazatelem kvality

života je míra zeleně i možnost sociálního kontaktu ve veřejném prostoru, které jsou mnohdy na sídlištích nedostatečné [Šilhánková et al. 2002: 117].

Dalším znakem současného urbanismu je vznik velkých průmyslových zón v okolí větších měst. Jedná se především o nově vznikající oblasti budované ve volné krajině. Na jedné straně tak vznikají tyto obří zóny v suburbíích a na druhé straně dochází k úpadku a chátrání dříve založených průmyslových zón, které jsou často v centru města, tím vznikají brownfields. Za brownfields jsou považovány nemovitosti, které jsou neudržované a chátrají. Mohou mezi ně patřit jak komplexy budov, tak volné plochy [Vaishar, 2012: 27-28]. Firmám se tak vyplatí investovat do nových zón za městem. Brownfields mohou bránit rozvoji města, ale zároveň mohou skýtat velký potenciál, pokud je možná jejich revitalizace. Zde můžeme sledovat určitou podobnost mezi brownfields a vnitrobloky. Řada brownfields je atraktivní svou lokací a velkým prostorem, jenž zabírá. Revitalizace souvisí se změnou původní funkce těchto prostor, přičemž brownfields mohou splňovat celou řadu nových funkcí, například obytnou, sociální, kulturní atp. [Soukupová, 2012: 75-76]. Tedy podobně jako je tomu u vnitrobloků.

Vývoj Prahy

Pro tuto práci je důležitý vývoj Prahy, který souvisí se stavbou vnitrobloků, jenž můžeme datovat od druhé poloviny 19. století do 20.let 20.století [Hrůza, 1978: 100-110]. Tato etapa souvisí s výstavbou činžovních domů, jejichž součástí byly a jsou právě vnitrobloky. Ty můžeme nalézt z převážné většiny v centrální oblasti naší metropole. Tak je tomu i u zde zkoumaných vnitrobloků. Za historické jádro města je obvykle označována nejstarší část, která se dochovala před industrializací 19. století. Mohou do ní být zahrnuty i archeologické areály ze starověku i modernější části, ale obvykle je za jádro považováno původní středověké město. Historické jádro bylo v evropských městech vymezeno hradbami, v některých případech jsou dodnes částečně dochovány. Historické jádro je pro město stále klíčovou součástí nejen z kulturního a architektonického hlediska, ale také dodává městu jeho identitu. K radikálnímu narušování historických center docházelo už od poloviny 19. století. Také se zahušťovala zástavba a měnila funkčnost jádrových oblastí. Tím docházelo k nárůstu dopravy a

soustředování pracovních míst do centra města. Velkým problémem pro jádrové oblasti měst je doprava. Je vhodné, aby se doprava přizpůsobila centru města a ne město dopravě. V historickém centru je nutné regulovat automobilovou dopravu a podporovat dopravu veřejnou a tvořit areály pro pěší [tamtéž, 1978: 90-93].

3.1 Sociologický pohled na město

Nyní bych se zaměřil na město a jeho vývoj optikou sociologie. Během posledních sta let se objevila celá řada sociologických definic města. Tyto definice se měnily a vyvíjely se změnami urbánních a sociologických studií a s vývojem města samotného. Stejně tak se měnily i metody výzkumu. Zpočátku byla města považována za ohraničený celek. S nástupem milénia převládala tendence nahlížení na město více jako na fragmentované uskupení, ale i globální toky a zároveň místa pro život [Ferenčuhová, 2013:15; Flanagan, 2011:50].

Počátky sociologie města sahají do konce 19. století u evropských metropolí a v USA, kde je tvořila hlavně Chicagská škola ve 20. a 30. letech 20. století. Důležitým momentem pro sociologii města bylo vydání článku Roberta E. Parka v roce 1915 s názvem „The City: Suggestions for the Investigation of Human Behavior in the Urban Environment“, ve kterém se vymezuje od předchozího způsobu výzkumu města. Na rozdíl od předchozího survey/průzkumového typu, který byl založen na anketách a zkoumání lidí ve městě. Park dává přednost výzkumu, který je založen na komplexním studiu města, stanovuje priority výzkumu a metodiku. Podle Parka není město pouze lidským výtvozem zahrnujícím lidi, budovy, telefony, ulice, instituce a další materiální prvky, ale je součástí lidských životů, které ho utvářejí. Jde tedy o spojení místa s člověkem, jeho soc. vztahů, uvažování. Pomáhá k uspokojování potřeb a zároveň pomocí zpětné vazby formuje člověka. Podle Parka by fungování, síly a vnitřní zákony environmentu města měla zkoumat humánní ekologie [Park, 1925]. Pro popis jevů si často vypůjčuje pojmy z klasické ekologie. Zákonitosti z klasické biologie částečně převádí do sociálních věd.

Od té doby došlo kromě vývoje sociologie města i k paradigmatickému obratu v 60. letech, který zpochybňoval možnost definovat město jako předmět studia. Sociologické zkoumání města se často setkávalo s jinými vědními obory a to především s antropologií, urbánním plánováním, geografii a architekturou. Časem se rozdíl mezi nimi začaly zmenšovat a docházelo k interdisciplinárnímu zkoumání, někdy označovanému jako urbánní studia [Ferenčuhová, 2013:40].

Jelikož právě obyvatelé města tvoří významnou část pro tuto práci, přijde mi vhodné seznámit čtenáře okrajově se sociologií bydlení.

Mezi poměrně důležitou subdisciplínu sociologie patří sociologie bydlení. Praktickým využitím sociologie města se zabýval Parkův žák L. Wirth a to v sociologii bydlení, kde zkoumal tři hlavní motivy. Těmi byly sociální politika a bydlení, hodnota bydlení, spojitost bydlení a komunity, které vycházely z rychlého stěhování obyvatel do měst. Jako hlavní výzkumný problém pojal Wirth hodnotu a význam bydlení pro společnost. V centru jeho zájmu byli spíše méně majetné vrstvy městských obyvatel [Ferenčuhová, 2013: 82]. Jelikož dochází k interakcím v rámci komunity obyvatel, pomáhá sociologie bydlení spolu s dalšími praktickými vědami utvářet celistvý obraz města. Zvyšující se počet obyvatel přináší rozvolňování sociálních sousedských vazeb i rostoucí heterogenitu města [Wirth, 1964]. Práce těchto autorů byly brány jako základ pro další výzkum města [Ferenčuhová, 2013:83]. Důležitým objevem v počátečním období byl objev sociálně kulturní dimenze bydlení, který v sobě propojoval sociálně-ekonomický a sociologický. Předmět zájmu sociologie bydlení je velmi členitý, Musil hovoří dokonce o hybridním charakteru této subdisciplíny [Musil, 2005:207]. Tento charakter je do jisté míry dán jejím předmětem, který je složen z řady dalších prvků (soc.prostor, životní procesy, vztahy mezi subjekty v kolektivu, jejich chování atp.) a vlivem ekonomické dimenze, ale i přesahem do dalších oborů, jako třeba sociální politiky. Výzkum sociologie bydlení musí být prováděn se znalostí těchto oborů. Můžeme ji dělit na 5 tématických okruhů, kterými jsou sociální stránky bytových systémů, zkoumání vztahů mezi stratifikací společností a různorodostí bydlení, vztahy mezi rodinami a domácnostmi a jejich hmotný rámec bydlení, role lokálního společenství a bydlení a posledním okruhem je sociologie architektury [Musil 2005:208-2010].

Sociologie prostoru

Prostorová sociologie vznikla zhruba v 70. letech minulého století. Jedná se o odvětví sociologie, který zkoumá vnímání, vytváření, změny prostoru a jeho význam pro člověka. Také jaký má tento prostor vliv na společnost a jak ji utváří. Společnost nelze zkoumat samostatně bez prostoru, ve kterém se nachází. Vztahy a sociální struktury jsou ovlivněny prostředím, ve kterém probíhají. Mezi územím a společností tak dochází k vzájemnému ovlivňování. Vzniká tak zpětná vazba mezi činnostmi a prostředím. V centru pozornosti tohoto odvětví sociologie stojí soc. prostor a transformace tohoto prostoru [Heřmanová a Patočka, 2006:7-10].

Sociální skupiny

Sociální skupiny obyvatel můžeme popsat jako „plurality lidí, kteří mají určitý společný znak odlišující je od ostatních sociálních skupin“. Často je typická identifikace se skupinou, funkční komunikační síť, společné cíle. Související pojem se sociálními skupinami je pojem sociální agregát, který je definován jako skupina „jejíž hlavním definičním znakem je dočasná prostorová blízkost jejích členů vyvolaná minimálně jedním shodným podnětem“. V této souvislosti je důležitý i pojem prostorové sociální skupiny, který je dle Heřmanové a Patočky definován jako „skupiny lidí, pro které je charakteristická dlouhodobá přítomnost v určitém prostoru či území a současně i většina znaků, kterými jsou popisovány identifikační sociální skupiny“ [Heřmanová a Patočka, 2006:8]. Často mají podobné názory na společné problémy, častý je pocit příslušnosti a solidarity k dané skupině. Dalším důležitým termínem spojeným se sociálním prostorem je komunita. Můžeme ji popsat jako uskupení jedinců s podobnými názory a odlišným způsobem života od ostatních. Pro komunitu je typické sdílení společných hodnot. Členy komunity spojují společné zájmy [Heřmanová a Patočka, 2006:53]. Pro tuto práci je spíše než tradiční pojetí komunity důležitější moderní pojetí komunity, které jsou typické pro městské prostředí. Od tradičních

komunit se moderní liší i tím, že členové od sebe mohou být prostorově vzdáleni. Komunity můžeme dělit podle různých hledisek, jako jsou místo působení, zájmy. Znakem komunit jsou dobré soc. vztahy a vzájemná solidarita. Typickým trendem v moderním městě je častější stěhování a většího heterogenita. Tyto a další vlivy mají negativní dopad na lokální komunity.

Městské komunity

Pro městské komunity a město obecně je charakteristická velká anonymita. Velmi důležité je rozdělení mezi komunitou a lokalitou. Tyto termíny byly dříve v některých pracích částečně zaměňovány. Proces globalizace ještě zvyšuje množství formálních interakcí mezi lidmi, heterogenitu a často podporuje i lhostejnost vůči dění ve městě. [Eade a Rumford, 2017]. Pro život ve městě je typické rychlé životní tempo a velké množství interakcí ve veřejném prostoru. Městské komunity můžeme dělit například na sousedské komunity. Jedná se o nejmenší soc. skupiny, jejichž hlavní oblastí zájmu je buď určitý dům nebo oblast, případně čtvrť ve městě. Častý důvod vzniku je ztotožnění se s určitým místem. Typickým důvodem ztotožnění se s místem je, že se jedná o místo, které lidé považují za svůj domov. Jedinci tvořící tento typ komunity bývají většinou sousedé, ale není to podmínkou. Důležité jsou sociální vztahy a společné aktivity jejich členů. Kromě vztahů v rámci komunity, je důležitá i komunikace mimo ni [Heřmanová a Patočka, 2006:61].

Vztah k místu

Velmi důležitým faktorem je vztah k místu, a to jak pro jedince, tak pro skupiny obyvatel. Pomáhá ke zvýšení zájmu o současnou i budoucí podobu místa. Obvykle se jedná o místa, která tvořila pro jedince významnou část jeho života (domov, místo narození) a umožnila tak vznik vazeb mezi ním a daným místem. Je to také předpoklad k aktivní participaci na podobě tohoto místa [tamtéž, 55].

Vnímání prostoru

Úzkou souvislost s vztahem k místu má také vnímání prostoru je velmi subjektivní a sociálně odlišný proces, který vychází z pozorování a vyhodnocování pozorovaného (například prostoru). Vnímání je ovlivněno množstvím faktorů. Jsou jimi předchozí zkušenost, postoje, předsudky, hodnoty, názory dalších lidí. Zároveň může být ovlivněno rušivými jevy, nebo zaměřením se na konkrétní detail a zařazení ostatních prvků do pozadí. Člověk si tak utvoří dojem o určitém prostoru, který je do jisté míry předem ovlivněn zmíněnými faktory [Heřmanová a Patočka, 2006:58].

Na základě vnímání si pak člověk vytváří mentální mapu, která je „subjektivní představou o prostoru, kterou dotyčný důvěrně zná“ [tamtéž:59]. Na základě mentální mapy jedinec stanovuje svůj vztah ke konkrétnímu prostoru.

3.2 Veřejný a soukromý prostor ve městě

Jak jsem zmínil v úvodu své práce, zkoumaná místa jsou poloveřejného charakteru. Splňují tedy určité podmínky jak z veřejného, tak soukromého prostoru. Níže se pokusím vysvětlit tyto pojmy, jejich vývoj a současné problémy.

Veřejný prostor je neodmyslitelnou částí města, ale je poměrně těžké ho charakterizovat, jelikož se jeden veřejný prostor od druhého může značně lišit. Zde se ho pokouším nastínit především pomocí pohledu sociologie. Jedním z hlavních kritérií veřejného prostoru je přístupnost. Je charakteristický svou funkcí pro společnost, umožňuje shromažďování a vykonávání běžných společenských aktivit. Dle Kriera můžeme za veřejný prostor považovat „takový prostor, v němž jedinec funguje mimo domácí prostředí a také ho využívá k řadě činností“ [Krier, 1979]. Nebo jako místo v městském prostoru, na které mohou všichni lidé vstupovat bez toho, aniž by museli výslovně či nevýslovně žádat o povolení [Siders, Ehrenfeucht, 2009:10]. Podle Pospěcha vzniká prostor „skrze každodenní jednání aktérů“ [Pospěch, 2012:92]. Tento přístup vychází z de Certeauova pohledu na město. Podle de Certeaua můžeme rozlišovat mezi místem a prostorem. Místo splňuje charakteristiky fyzického nezastavěného území, kdy na stejném místě nemůžou ve stejný čas existovat například dva lidé. Tento pojem je tedy

významově daleko užší než prostor. Prostor je obecnější a abstraktnější pojem a je pro něj důležitý faktor času. Jestliže se místo začne určitým způsobem využívat, stává se z něj prostor. Zásadní je pro něj to, že je utvářen lidskou aktivitou. Bez lidí by prostor nemohl existovat [de Certau, 1996]. Můžeme to uvést na příkladu chodníku. Ten se stává prostorem tehdy, když se na něm nachází člověk. Pospěch pak nahrazuje termín „místo“ slovem „prostranství“ [Pospěch, 2012:78]. S rostoucím počtem obyvatel měst, globalizací, migrací a dalšími jevy tvoří veřejný prostor právě ono jeviště, kde se setkávají všechny skupiny obyvatel a návštěvníků, nehledě na pohlaví, národnost, sociální status atd. Veřejný prostor tak bude hrát do budoucna ještě důležitější roli, než je tomu dnes [Jóna, 2018:605]. Jako typický příklad veřejného prostoru můžeme uvést třeba chodník. Pro většinu lidí nedílná součást městského prostředí, která tvoří spojnici z jednoho místa do druhého. Zároveň však tvoří součást městského života a plní různé funkce. Obchodní místo pro prodejce, místo pro diskuzi, protest nebo útočiště pro bezdomovce. Různé skupiny obyvatel mají ve veřejném prostoru různé zájmy, které se mohou značně lišit. Chodník umožňuje jak očekávané, tak neočekávané mezilidské interakce. Rozdílné zájmy mohou dokonce vyústit v konflikt, ten však nemusí být vždy špatný. Neshody s konsenzem mohou vyvolat diskuzi o případných změnách. Diskuze je základem pro urbánní demokracii [Siders, Ehrenfeucht, 2009:12]. Také se v tomto prostředí člověk chová určitým způsobem, který by měl být v souladu se společenskými normami. Pro správné soužití je nutné, aby si člověk tyto normy osvojil. Řada studií tvrdí, že se veřejný prostor stává méně demokratickým v porovnání s historickým využíváním. Mluví se dokonce i o ohrožení veřejného prostoru či úpadku [Pospěch, 2013:76]. Od 90. let bylo na téma veřejného prostoru napsáno mnohonásobně více článků než do té doby. Tento postoj rozšířil debatu o veřejném prostoru. Za dva hlavní trendy úpadku tohoto prostoru byly považovány procesy privatizace a komercializace. Privatizace v tomto případě naštěstí neznamena úplnou soukromou kontrolu. Spolupráce soukromého a veřejného jsou prosazovány jako efektivní cesta k obnově a zabezpečení veřejného prostoru [Bodnar, 2015:13]. Ve veřejném prostoru je třeba dodržovat určité normy chování vycházejících z morálních principů a zdvořilosti. Tyto normy pomáhají v navazování formálních vztahů a pomáhají předcházet vzniku problémů.

Dalším problémem, s nímž se musí veřejný prostor vypořádat, je problém s přibývajícím počtem lidí v centrech měst a s tím spojená potřeba rozvoje a hledání alternativních cest pro pěší. Jedním z možných řešení může být zpřístupnění vnitrobloků za účelem průchodu, pokud je k tomu vnitroblok uzpůsoben. Dále mohou sloužit jako alternativa k náměstím a parkům, kde budou moci lidé odpočívat. Zároveň mohou poskytovat místo pro kavárny, občůdky [Jóna, 2018:611].

Veškerý prostor má svá omezení, ať už fyzické, právní, sociální. V sociální rovině je to například dáno funkcí pro veřejnost, která je srovnávána s ostatními veřejnými prostory. Jako příklad můžeme uvést nákupní centrum (které je omezeno otvírací dobou a funkcí) a chodník.

Současný směr vývoje ve městech naznačuje ztrátu jasného rozdělení mezi veřejným a soukromým prostorem. Místo toho vznikají městské prostory, které mají hybridní charakter. Prostory s veřejnými funkcemi, jako jsou vlakové stanice, parky nebo pěší zóny, se mění svým charakterem a šíří se polosoukromé prostory, jako jsou nákupní střediska nebo některá náměstí [Nissen, 2008:23]. V suburbii, které postrádají centrum, se stávají nákupní střediska jedním z mála prostorů, kde je člověk schopen být „na veřejnosti“. Tyto prostory tak na první pohled působí jako veřejné, umožňují návštěvníkům cítit se více bezpečně než na ulici, jsou oproštěny od typických problémů s nimi spjatých, ale neumožňují stejnou míru projevu. Nemohou tedy v žádném případě přejímat funkci chodníku či náměstí [Bodnar, 2015:17]. Mimo to jsou tradiční veřejné prostory s větší mírou regulované a mohou se za určitých okolností stát i prostory soukromými

3.3 Kvalita veřejného prostoru

Kvalita veřejného prostoru neodmyslitelně patří ke kvalitě života ve městě. Jsou znatelné snahy na podporu veřejných prostranství a zařízení pro volný čas, jako jsou třeba parky nebo sportoviště. V poslední době je stále častější, že se z městského rekreačního prostředí stává určitý druh komodity, který je spíše než

kvalitou života popisován svým ekonomickým potenciálem. Je tedy umožněn například k pronájmu. Mezi důležité indikátory kvality života ve městě patří zdraví, míra znečištění, vzdělání, míra kriminality, přístup k zeleni, kultura a řada dalších. Mezi významné vlastnosti dobrého veřejného prostoru patří jeho přístupnost a schopnost poskytovat prostor pro sdružování se. Zároveň by měl poskytovat pocit bezpečí [Lloyd; Auld, 2003:40]. Jiné studie tvrdí, že úspěšný veřejný prostor musí podporovat uskutečňování sociálního života a jeho atraktivita závisí na aktivitách, které zde mohou být prováděny. Jelikož to jsou důvody, kvůli kterým se návštěvníci vrací a zároveň lákají ke vstupu nové [Jóna, 2018:613]. Jak už bylo zmíněno, zeď je velmi důležitým faktorem. Pomáhá ochlazovat město během veder, zlepšuje kvalitu ovzduší, umožňuje zachování biodiverzity a má i řadu dalších funkcí, jako například kulturní, estetickou. S rozšiřováním města se ještě důležitost zeleně zvětšuje. Ze studie zabývající se důležitostmi prvků veřejného prostoru provedené Dr. László Jónou byly u vzorky 84 respondentů zjištěny tyto závěry: nejvíce respondentů považoval za důležité umístění laviček k odpočinku. Hned na druhém místě byla potřeba zeleně. V otázce, které služby by mělo náměstí nebo park poskytovat, nejvíce lidí hlasovalo pro místo k odpočinku a relaxaci a na druhém místě skončila restaurace s terasou [Jóna, 2018:617]. Při tvorbě veřejného prostoru by mělo být primárně vycházeno z potřeb lidí, kteří ho užívají. Zní to samozřejmě, ne vždy tomu tak ale ve skutečnosti je.

U problematických čtvrtí může plánovaný způsob rozvoje veřejného prostoru vést za určitých podmínek k napětí mezi zúčastněnými stranami. Obzvláště v znevýhodněných čtvrtích to může vyvolat konfliktní chování ve veřejném prostoru. Spíše než soupeří o využívání to může být spor o podobu změny části nebo celé oblasti. Spor o současnou podobu a využívání tohoto prostoru je zároveň i sporem o povahu a charakteristiky veřejného prostoru ve čtvrti a její budoucnosti. Z problémů veřejných prostranství se stávají problémy kontroly chování na těchto místech, typickým příkladem problému veřejného prostranství je u větších měst i problém bezdomovectví, kdy dochází k intimnímu chování a tím i k omezení využití tohoto prostoru ze strany ostatních skupin obyvatel města. Komunikace účastníků může být ztížena, pokud vyjádření není sdíleno mezi všemi. Skupinové aktivity a veřejné slavnosti mohou být dobrým

nástrojem ke zlepšení sociálních vztahů. Veřejný prostor tak může být využit ke zlepšení kvality život ve městě [Mandipour, 2010:132].

3.4 Veřejný a soukromý prostor

Dále je nutné si vymezit vztah mezi veřejným a soukromým prostorem. Veřejný a soukromý prostor ve městě se vzájemně podmiňují. Tyto termíny jsou často brány jako opozita, za určitých podmínek však mohou přejímat funkci jeden druhého, může docházet k vzájemnému prolínání a mohou se vzájemně doplňovat [Siders, Ehrenfeucht, 2009:12-13]. Zároveň v dnešní době dochází ke stírání rozdílů mezi těmito typy prostorů, jak bylo zmíněno výše. Je proto poměrně problematické je přesně vymezit. Opět zde existuje řada definic a pohledů na soukromý prostor. Soukromý prostor je takový typ prostoru, který bývá uzavřený a člověk ho považuje za svůj vlastní a cítí se zde bezpečně. Často je spojen s vlastnictvím a jeho správou, přičemž se charakter prostoru může v průběhu času měnit. Soukromý prostor je spjat s intimním chováním [Nissen, 2008:1132]. Podle Siebela a Wehrheima existují čtyři dimenze, kterými se veřejný a soukromý prostor odlišují. Jsou to právní dimenze (veřejné právo a veřejné instituce proti právu soukromému), funkcionální (funkce typické pro veřejný a soukromý prostor), sociální (sociální chování typické pro veřejný a pro soukromý prostor) a materiální + symbolická (hranice mezi těmito prostory) [Siebel, Wehrheim, 2003:19].

3.5 Právo na město

Právo na město je pojem, který byl poprvé použit sociologem a marxistickým filosofem Henrim Lefebvrem. Tuto ideu lze pojmut jako boj proti odcizení občana a změnu města ve více sdílený prostor. Tato myšlenka se stala základem celé řady aktivistických skupin. Podle něj vede kapitalistický rozvoj k homogenizaci města, což je v rozporu s potřebami obyvatel na městský prostor.

Je přirozené, že se lidé snaží měnit prostor, ve kterém žijí a tím pádem i prostor města. Každý člověk by měli mít právo na prostor v rámci městského prostředí, kde by mohl uspokojovat svoje potřeby. Jenže lidé jsou také nuceni přizpůsobovat se převládajícímu prostorovému diskurzu, ten do velké míry určuje možnost a míru zapojení lidí a skupin do jeho fungování [Elden,2004:35-38].

Lefebvre tvrdí, že prostor je sociálně vytvořený. Existují podle něj dva protichůdné procesy, které tvoří v naší společnosti prostor. Tyto procesy jsou utvářeny pomocí prostorových praktik. Prostorové praktiky v sobě zahrnují jak materiální stránku, tak i vzájemné interakce lidí, vycházejí z vnímání reality. První proces tak vytváří převažující diskurz prostoru. Řídí se především potřebami státu a vede k uniformizaci prostoru. Druhý proces je antagonistický k předchozímu a obsahuje takové prostorové praktiky, které zahrnují kreativní činnost, autentičnost a hodnota tohoto prostoru není určena primárně finančně, jako je tomu u prostoru tvořeného prvním procesem, ale především svým užitkem pro lidi. Dále tvrdí, že změna života nebo společnosti jsou pouze prázdné fráze, jestliže nejsou spojeny s tvorbou prostoru [Lefebvre, 1991]. Typickou ukázkou chování vycházejícího z práva na město může být v současném městě squatting [Elden,2004:57]. Je nutné, aby měl obyvatel města prostor k uspokojování svých potřeb a aktivit v městském prostředí. Někdy je také kolektivní jednání obyvatel se snahou změnit prostředí ve kterém žijí označováno anglickým termínem grassroots movement [Jacobsson, 2015:2]. Tato hnutí vznikají jako reakce na privatizaci, rostoucí ceny bydlení, ale také privatizaci a komercializaci veřejného prostoru. Nejčastější formou občanského aktivismu ve střední Evropě je protestní shromáždění, které není organizováno žádnou organizací [tamtéž:2-7].

3.6 Komunitní zahrada a právo na město

Za jeden z projevů práva na město by se dalo považovat komunitní zahradničení. Komunitní zahrada je místo, které slouží zejména pro pěstování ovoce a zeleniny, a to především v městském prostředí, kde je omezený prostor. Může sloužit i k dalším aktivitám organizovaným danou komunitou. Komunitní zahrady fungují na spolupráci v rámci komunity, která je obhospodařuje. Jsou tedy

založeny na správě komunitou a jejich vývoj závisí na rozhodování komunity a vychází z principů solidarity, soběstačnosti, udržitelnosti. Na rozdíl od městských veřejných ploch, jež jsou řízeny státními organizacemi. Komunita může být důležitější, než samotné pěstování a údržba zahrady, jelikož zde dochází k budování a upevňování sociálních vztahů [Phillips, 2013:38]. Vytvoření komunitní zahrady je určitým typem zásahu do městského prostoru. Dalo by se říct, že vychází z principu subsidiarity, který je založen na rozhodování a zodpovědnosti na úrovni, která je co nejbližší občanům. Toto jednání kromě zásahu do městského prostoru často také upozorňuje na určité místo, které je například nevyužité či zanedbané. Mohli bychom tedy říct, že komunitní zahradničení vychází stejně jako jiné aktivistické skupiny z myšlenky práva na město. Občané se tak svou aktivitou snaží přeměnit město na více orientované na lidi, což může být v kontrastu se zájmy například developerských projektů. Městské zahradničení je možnost, jak využít rozsáhlé volné plochy a tím oživit prostředí. Kromě toho také podporují vztah obyvatel k prostředí [Manuál tvorby veřejných prostranství, 2014:52-53]. Komunitní zahrada lze považovat za nástroj, pomocí něhož lidé spoluvytvářejí podobu města.

S podobou města a jeho vývojem by měla jít ruku v ruce diskuze. Občané by měli mít možnost ovlivňovat jeho budoucí podobu a rozvoj na základě společné diskuze s vedením, což je předpokladem zdravého a dobře fungujícího města. Pokud mají strany odlišné názory, velmi často dochází k vyjednávání. Jako jednomu z demokratických nástrojů a cestě k řešení.

4. Vyjednávání

Před samotným vyjednáváním a přípravou na něj, je nejprve nutné dojít k rozhodnutí, zda mají strany o vyjednávání zájem (může být i neuvědomělé).

Příprava na vyjednávání slouží k tomu, aby si strany uvědomily, čeho chtějí dosáhnout, svoje silné i slabé stránky, ale i zamyšlení se nad zájmem druhé strany. Důležité je, jak během přípravy, tak i během vyjednávání, oproštění se od negativních emocí. Také je potřeba určit si strategii pomocí které chtějí strany pozitivního výsledku dosáhnout [Bednář, 2012:7].

Vyjednávání je pojem, s nímž se setkal snad každý a každý z nás ho někdy použil. Skrývá se za ním však velice komplikovaný proces, který může být spojen s celou řadou rizik a problémů. Vstupuje do něj celá řada proměnných. Správné osvojení si tohoto procesu není jednoduchou záležitostí. Existuje celá řada definic vyjednávání. Vyjednávání je komunikační proces, do něhož vstupují nejméně dvě strany, které mají z nějakého důvodu zájem na společné věci. Účelem tohoto procesu je najít stav, kdy se obě, respektive všechny strany dohodnou na takovém uspořádání věci, které je pro ně akceptovatelné. Nevýhodou definice však může být to, že předpokládá, že obě strany mají více méně stejnou míru svobody. Zároveň nereflektuje možnost vyhrožování odstoupením jedné ze stran. Také předpokládá, že každé vyjednávání může vést k akceptovatelnému cíli pro všechny a výsledek vyjednávání je dobrovolný, ať už je pro danou stranu dobrý nebo špatný. Cílem vyjednávání je dosažení společného konsenzu nebo v případě, že obě strany sleví ze svých původních požadavků, hovoříme o kompromisu. Průběh a výsledek tohoto procesu je ovlivněn celou řadou faktorů. Ve většině případů konsenzů dochází spíše ke kompromisům, ale nemusí tomu však být vždy [Bednář, 2012:7-10].

Podstatou vyjednávání je komunikace, pakliže neprobíhá mezi stranami komunikace, nemůže dojít ani k dohodě. Komunikace je založena na efektivní výměně informací. Je tedy potřeba nejen vysílat informace, ale zároveň i naslouchat druhé straně. Přičemž ji můžeme rozdělit na dva základní typy a to na

verbální a neverbální. Neverbální je často lehce opomíjena, přestože může mít na výsledek vyjednávání stejný vliv. Prvky neverbální komunikace, kterými jsou například mimika nebo gesta, mohou často prozradit daleko více, než si člověk uvědomuje a je proto velmi dobré se během vyjednávání zaměřit i na tento typ komunikace [Praško, 2007:38]. Podle Plamínka v České republice chybí často ochota a schopnost účastníků problému danou situaci řešit. Vychází to z celé řady příčin, některé jsou univerzální a jiné souvisí s vývojem ČR během posledních 50-ti let [Plamínek, 1994:61].

S vyjednáváním úzce souvisí proces rozhodování, ke kterému dochází, když člověk vybírá z možností, které se mu naskýtají. Člověk při rozhodování uplatňuje různé postupy, ty však nemusí být vždy zcela racionální. Velký vliv na rozhodování má také sociální prostředí. Psychická dimenze je při rozhodování velmi důležitá. Stejně jako ve fázi vyjednávání i při rozhodování mají na výsledek velký vliv individuální pocity, které člověk cítí. Důležitým psychickým faktorem při rozhodování jsou emoce. Působení prostoru na člověka může být dočasné, ale i celoživotní, například rodný dům [Heřmanová a Patočka, 2006].

Zásady efektivního vyjednávání

Správné chování pomáhá dovést vyjednávání ke zdárnému konci. Je proto vhodné dodržovat následující zásady. Udržovat vhodnou atmosféru během jednání, dávat najevo věrohodnost, odbornost a profesionalitu a jednat s protistranou akceptovatelně. Je nevhodné vstoupit do vyjednávání s pouze jedním řešením situace, jelikož snižuje prostor pro diskusi a ohrožuje celou dohodu. Vyjednávání je způsob interakce, při kterém dochází k určité tenzi. Dodržování zásad efektivního vyjednávání by mělo napomoci ke snížení projevů tenze [Hrabcová, 2008:33].

Faktory ovlivňující vyjednávání

Vyjednávání vychází z racionality obou stran, ve skutečnosti však ne vždy jednají racionálně. Na průběh a výsledek vyjednávání může mít vliv celá řada

faktorů. Můžeme sem zařadit například typ osobnosti (extraverze, introverze), motivaci, emoce, vztahy. Také strach může být velkou překážkou vyjednávání (ať už se jedná o strach z kontaktu s protistranou nebo z neúspěchu). Tyto faktory mohou v určitých případech zhoršit a dokonce i ukončit jinak bezproblémové vyjednávání. Vztahy mezi účastníky jednání mohou předjímat jeho průběh a úzce souvisí i s vyvolanými emocemi. Pozitivní emoce mají dobrý vliv na průběh vyjednávání a očekávání výsledku. Pokud k sobě mají vyjednávající strany pozitivní vztah, snadněji přistoupí k dohodě či kompromisu. Negativní emoce ještě před zahájením vyjednávání mohou vyvolat averzi k protistraně. Ovlivňují první nabídky stran a pokud jedna ze stran cítí, že pouze ztrácí, dochází často k zablokování a odstoupení od jednání. Je tedy dobré umět emoce během vyjednávání ovládat, protože často právě ony rozhodnou o výsledku [Praško, 2007:43]. Dalším faktorem může být stanovení si kotevních bodů, podle těchto předem stanovených bodů strana porovnává průběh vyjednávání, nehledě na to, že tyto body mohou být špatné [Barry; Oliver, 1996:133]. Nezanedbatelnou součástí vyjednávání je i osoba samotného vyjednavče. Ten by měl mít stanovené cíle, případně alternativy a měl by splňovat zásady zmíněné výše.

Strategie vyjednávání

Volba strategie je pro vyjednávání klíčová. K volbě dochází většinou během přípravy na vyjednávání. Ta závisí na situaci, pozici vyjednavče, prostředí a dalších faktorech. Vždy je důležité mít na paměti, že nejde o kompetici, ale o dosažení cíle. Mezi hlavní způsoby vyjednávání můžeme řadit dva typy, vyjednávání měkké poziční a vyjednávání tvrdé poziční. Pro měkké poziční vyjednávání je typická snaha o předcházení problému a vyjednavč se snaží udržet dobré vztahy s protistranou a to i na úkor ústupků a vlastních ztrát. Tento způsob je typický pro lidi, kteří se znají a snaží se zachovat dobré vztahy do budoucna. Oproti tomu tvrdé poziční vyjednávání je používáno k dosažení vítězství a prosazení svých záměrů bez ohledu na to, jaký to má dopad druhou stranu. V tomto způsobu je často užíváno nátlakových metod a je pro něj typické minimální snižování svých nároků. Pokud jedna strana používá měkké

vyjednávání a protistrana tvrdé, dopadne strana používající měkké vyjednávání většinou velmi špatně [Bednář, 2012:10-36].

Výsledek vyjednávání

Vyjednáváním je možné dospět ke třem výsledkům, respektive čtyřem. Tyto výsledky vyjednávání jsou často popsány pomocí kombinací anglických termínů pro výhru- win a pro prohru- lose. První výsledek, win-win nastává, pokud dojde k dosažení středu nebo nalezení nové alternativy. To znamená, že obě strany mají z daného výsledku prospěch a obě vítězí. Win-win je tak ideálním řešením, jelikož může v budoucnu dojít k další konfrontaci obou stran a win- win řešení jim do budoucna zajistí důvěru a motivaci znovu spolupracovat. Dalším výsledkem vyjednávání je win-lose, tedy výhra a prohra. Obě strany se pro sebe snaží dosáhnout požadovaného cíle, bez většího zájmu o výsledek druhé strany. Tento výsledek může mít špatný vliv na případné další vyjednávání. Posledním výsledkem, kdy dojde ke společnému výsledku, je lose-lose. To nastává, pokud dojde ke společnému výsledku, ale za cenu velkých ztrát, velkého kompromisu na obou stranách. Tento výsledek je však pořád lepší, než odstoupení od jednání. Další možnou situací je, že se vyjednávání dostane do slepé uličky. Jedna či obě strany nevidí ve vyjednávání řešení situace a touto situací také často dojde k selhání celého vyjednávání. Nemusí tomu tak být vždy, v některých případech, časem může dojít ke změně okolností. K selhání vyjednávání může dojít z celé řady důvodů. Mezi velmi časté patří problém s komunikací. Další z častých důvodů je, že strany přistupují k problému se zcela odlišnými představami a nejsou ochotny přijmout kompromis [Bednář, 2012:12].

Mediace a facilitace

Pakliže mají strany problém dohodnout se na řešení situace vlastními silami, může být vhodné přistoupit k mediaci. Mediace je vyjednávání za účasti mediátora. Mediátor je nestranná osoba, která má zodpovědnost za proces vyjednávání a určuje způsob vyjednávání a jeho průběh, přičemž řešení je na

účastnících samotných. Může pomoci ke zlepšení vztahů protistran a nalezení spolupráce alternativní cestou [Plamínek, 1994:68]. Zajišťuje tak větší efektivitu a usnadňuje řešení situace, která se může zdát na první pohled neřešitelná. Jde tedy na rozdíl od facilitace o řešení sporu. U facilitace jde hlavně o řešení problémů jednání a nalezení řešení za přítomnosti nestranného odborníka-facilitátora [Plamínek, 1994:39].

BATNA

Během vyjednávání, nebo ještě lépe před ním, je důležité promyslet alternativy výsledků. Pokud ani jedna ze stran není ochotna přijmout alternativní řešení, je pravděpodobné, že vyjednávání uvízne na mrtvém bodě. Důležitým pojmem v souvislosti s vyjednáváním je BATNA. Tento termín vychází z anglického výrazu „Best Alternative To a Negotiated Agreement“, v překladu „nejlepší alternativa k vyjednávané dohodě“. Jde tedy o to předem si stanovit nejlepší řešení, pokud se strany nedohodnou nebo dojde k zablokování jednání. BATNA může přivést protistranu zpět k vyjednávání, může tedy sloužit i jako nátlakový nástroj vyjednávání. Cílem vyjednávání je nalézt takové řešení, které je lepší než BATNA [Bednář, 2012:14].

5. Udržitelnost v městském prostředí

Považuji za vhodné zabývat se v této kapitole udržitelným rozvojem, jelikož souvisí s funkčním plánováním města a kvalitou života v něm.

Udržitelnost městského prostředí vychází z teorie udržitelného rozvoje, který je založen na přístupu uvědomění si vyčerpatelnosti přírodních zdrojů a nutnosti ochrany přírodního prostředí. V dnešní době velice diskutované téma, které lze popsat řadou definic. Vychází z myšlenky, že nekonečný kvantitativní růst není v uzavřeném systému trvale možný [Meadows, 1972]. Uvedu zde nejznámější definice této teorie. Základním dílem teorie Trvale udržitelného rozvoje je dílo „Naše společná budoucnost“ političky Gro Harlem Brundtlandové z něj je pak nejznámější a nejvíce citovaná definice „Trvale udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.“ [Brundtlandová, 1991:47] Definice v sobě zahrnuje etický prvek, kterým je odpovědnost vůči budoucím generacím. Také je zde nastíněna omezenost přírodních zdrojů a míra uspokojování potřeb, která by neměla tyto zdroje přesáhnout [Jahnová, 2015:19]. Mezi další významnou definici, která vychází z první uvedené definice, ale je více komplexní a edukativní patří definice Ivana Ryndy „Trvale udržitelný rozvoj je komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických nástrojů a technologií uspokojovat sociální potřeby lidí, materiální i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů. Aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné, je nutné nově redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich instituce a procesy.“ [Rynda, 2000:10-16] Tato druhá definice popisuje čtyři roviny: sociální, přírodní, ekonomickou a politicko-společenskou [tamtéž:10-16].

Udržitelný rozvoj je nutný předpoklad pro tvorbu zdravých a ekologicky přívětivých měst, která umožňují lepší kvalitu života a městského prostředí. Tento trend můžeme pozorovat až od konce 20. století. Kdy byly zakládány organizace jako UN-Habitat (agentura OSN pro podporu udržitelných lidských sídel), Program OSN pro životní prostředí (UNEP), který byl založen dříve, ale zde je myšlen v souvislosti s udržitelností měst [Leyzerova et al., 2016:5] nebo Agenda 21 a na ní navazující program Místní Agenda 21 [Místní Agenda 21,1992]. Do první

poloviny 20. století nebyl kladen velký důraz na zabraňování znečištění a čerpání neobnovitelných zdrojů [Brundtlandová, 1991].

Pro implementaci udržitelného rozvoje je potřeba řady předpokladů. Tím prvním je změna z čistě antropocentrického myšlení k většímu ekocentrismu. Dále je potřeba nahradit neekologické technologie za technologie ekologické, což sebou může nést řadu problémů (ekonomická nákladnost, problémy spojené se zaváděním atp.) Jednou z možných cest je kromě stavění ekologicky šetrných budov také změna velký průmyslových oblastí a zanedbaných oblastí do pro přírodu přívětivého stavu. Zahrnovat do územního plánu větší množství zelených ploch a stavění bio-positivních budov, které povedou k větší udržitelnosti, je důležitým krokem. Charakteristiky bio-positivních budov jsou využívání ekologicky šetrných, místních stavebních materiálů a koncepcí, energeticky úsporného architektonického návrhu, využití alternativní energie ve stavebním provozu, návrhu energetického příjmu a akumulačních systémů. Správná tvorba architektonického a krajinářského designu zajišťuje stabilní fungování autonomních, udržitelných biosystémů. Návrh a plánování podoby obytných čtvrtí (ale i budov) jsou hlavními výzvami pro tvorbu udržitelného městského prostředí [Zhogelova et al.,2017:106].

6. Vnitroblok

V předchozí části jsme si nadefinovali veřejný, soukromý prostor a udržitelnost v městském prostředí. Nyní se zaměřím přímo na historický vývoj a popis zkoumaného prostředí, jímž je vnitroblok a zároveň i popis změny funkce v průběhu času.

Vnitroblok můžeme popsat celou řadou definic. Slovo vnitroblok slouží v dnešní době často k popisu vnitřního dvorku nebo zahrady, která je zpravidla ohraničena zdmi obytných domů ze 3 stran a obydlím či plotem ze zbylé strany. Budovy jsou k vnitrobloku většinou orientovány svou zadní částí [Nelson, 2004: 10]. Vnitrobloky mívají často jeden až dva vstupy [Manuál tvorby veřejných prostranství, 2014:46]. Zároveň slouží především obyvatelům těchto domů. Vnitroblok určitým způsobem propojuje jak uzavřenost dotvářenou okolními zdmi oddělujícími venkovní prostředí, tak i veřejný prostor zastoupený širým nebem. Podle způsobu využívání ho můžeme zařadit mezi prostor veřejný, poloveřejný, polosoukromý a soukromý. Je to do jisté míry dáno i charakterem zástavby (a způsobem vstupu do vnitrobloku), ve které se nachází [Nelson, 2004:15]. Ve své práci se zabývám poloveřejnými vnitrobloky, jelikož se zde setkávají různé skupiny obyvatel města a poskytují vhodný prostor k vyjednávání.

Historie vnitrobloků sahá až do antického Řecka, ale i starověkého Středního východu i Asie [Nelson, 2014: 3]. Vnitrobloky však přetrvaly až do období industrializace, kde byly začleněny do architektury na všech sociálních úrovních, od domů pro dělníky po domy v centrech měst. Jsou více typické pro kontinentální Evropu než pro anglicky mluvící země. I přes oddělenost od okolního světa poskytuje vnitroblok sociální prostředí. Kvalitativně se odlišuje od zahrady, ale zahrada může být jeho součástí. Od klasické zahrady se zahrada ve vnitrobloku však liší z hlediska větší intimity i vnímání prostoru návštěvníky. Důvodů, proč jsou v dnešní době vnitrobloky na ústupu, je celá řada. Tyto důvody jsou konceptuální i technické. Z hlediska maximálního využití místa pro stavbu představuje vnitroblok překážku. Obzvláště je tomu ve vnitřních částech měst a proto není v moderní zástavbě pro vnitrobloky místo [tamtéž: 14-16].

Vnitrobloky souvisí především s činžovními domy. V Praze byl tento typ budov stavěn od první poloviny 19.století do poloviny 20.století. Během tohoto období se dispozice činžovních domů měnila. Zpočátku se jednalo spíše o bydlení pro chudší vrstvy. Postupem času a se zvyšující se kvalitou bydlení v činžovních domech, začaly o toto bydlení projevovat zájem i bohatší vrstvy.

Současná situace vnitrobloků

V domech s vnitrobloky bydlí až třetina obyvatel Prahy. Největší koncentrace jich je na Praze 2 a 3. Většina z nich je dnes v poměrně špatném stavu. Původní funkce vnitrobloků by zcela rozdílná s dnešní funkcí. Sloužily především jako průmyslové, hospodářské a řemeslné prostory. Byly zde prováděny práce nevhodné do domu nebo na ulici. S postupem času a změnou způsobu práce, se začala původní funkce vytrácet. Profese a činnosti vykonávané ve vnitroblocích se postupně přesunuly mimo centrum města [Staňková, 1991:105; Český rozhlas, 2018].

Vnitrobloky mohou poskytovat prostor a příležitost nejen k odpočinku obyvatel, ale mohou být využity celé řadě jiných účelů

Jedním z možných důvodů špatného stavu vnitrobloků mohou být majetkové vztahy. V činžovních domech bývá velké množství obyvatel a to znesnadňuje rozhodování. Jejich představy o podobě se můžou značně lišit. Obzvláště, když tento prostor nemá zcela jasně danou funkci. Další překážkou v revitalizaci vnitrobloku mohou být finance nebo poměrně časté využití vnitrobloku k parkování. Prvním krokem k revitalizaci je uvědomění a aktivizace obyvatel. Pokud je vnitroblok po delší dobu nevyužívaný, obyvatelé si na to zvyknou a nemusí mít zájem o změnu. Je vhodné si před samotným projednáváním podoby zjistit, zda má více obyvatel podobnou představu. Pro předcházení sporů a ulehčení vyjednávání je vhodné zvolit takovou funkci vnitrobloku, u které je velká šance na prosazení. Pokud nedojde k radikální změně funkce, pro změnu stačí nadpoloviční většina hlasů. Vnitroblok může sloužit k velkému množství funkcí, ale je důležité vycházet z charakteru prostoru, který vnitroblok nabízí [Český rozhlas, 2018]. Dalším problémem je to, že vnitroblok jako celek bývá rozparcelován pro jednotlivé vchody či domy (to platí

hlavně u větších vnitrobloků). Zde vznikají problémy například v případě zpřístupnění nebo kompletní revitalizace vnitrobloku, jelikož je potřebná nadpoloviční shoda (v případě zpřístupnění veřejnosti dohoda všech vlastníků). Tato situace lze vyřešit zpřístupněním pouze části vnitrobloku [Český rozhlas, 2018; Manuál tvorby veřejných prostranství, 2014:46]

Výhody vnitrobloků

Hlavními výhodami jsou dostupnost pro obyvatele okolních domů, ale i sousedy z okolí. Částečná uzavřenost prostoru, která umožňuje větší kontrolu než v běžném veřejném prostoru, dotváří pocit většího bezpečí. Může tak být ideálním místem pro setkávání dospělých i hraní dětí a může přispívat k budování dobrých společenských vztahů. Zaujímá dostatečně velký prostor pro socializaci, ale zároveň ne tak velký, aby působil anonymně. [Chamberlain, 1960:357]. Další nezanedbatelnou část revitalizovaného vnitrobloku tvoří zeleň. S růstem měst dochází ke změnám městského klimatu a může docházet i nárůstu teploty. Obzvláště v létě přispívá ke zlepšení mikroklimatu, protože zeleň ve vnitrobloku během vysokých teplot ochlazuje prostředí. Výzkum provedený ve Vídni jasně dokazuje, že mikroklimatické podmínky, uvnitř zkoumaných vnitrobloků a porovnávaných ulic, jsou rozdílné. Vnitrobloky zároveň ukazují příznivější podmínky z hlediska vlhkosti a koncentrace CO₂ [Vuckovic et.al, 2016:6].

Městské veřejné prostory jsou většinou ohraničeny a není moc velký prostor k jejich rozšiřování, obzvláště v centrech měst, které často podléhají památkové ochraně. Jedním z možných řešení nedostatku městského veřejného prostoru by mohlo být zpřístupnění vnitrobloků, ty by tak částečně mohli převzít funkci veřejného prostoru. Na rozdíl od většiny veřejných parků a náměstí mají tu výhodu, že se dají během noci uzavřít, jelikož jsou poloveřejného charakteru [Jóna, 2018:608]. Dochází i k využití vnitrobloků pro komerční účely. Typickým příkladem jsou zahrádky restaurací a kaváren umístěné ve vnitroblocích.

7. Metodologie

Pro svou diplomovou práci jsem vybral metodu kvalitativního výzkumu, jelikož nejlépe odpovídá charakteru výzkumu, který je převážně sociologický a není v něm použito statistických metod, ani jiných metod kvantifikace. Výzkumná část této práce vychází z terénního výzkumu, který probíhal zhruba od května 2018 do května 2019 (výzkum neprobíhal nepřetržitě, jelikož pozorování bylo možné pouze od jara do podzimu a pak během jara následujícího roku). S prvním zkoumaným prostorem, tedy vnitroblokem café Indiga jsem měl předchozí zkušenost, jelikož jsem byl občasným návštěvníkem. Poprvé jsem ho navštívil v roce 2017. Měl jsem tedy hrubou představu o podobě tamního prostředí. S druhým prostorem, jímž je Vršovická zahrada, jsem předchozí zkušenost neměl.

Kvalitativní výzkum byl zvolen, jelikož jsem se snažil získat integrovaný pohled na zkoumaná místa, zjistit pravidla a jejich fungování ve zkoumaných vnitroblocích. Tento typ výzkumu je vhodný k déle trvajícimu kontaktu s prostředím, hloubkovému popisu a pozorování jevu v přirozeném prostředí. Také se jedná o pružný typ výzkumu, kde mohou být otázky v průběhu výzkumu upravovány. Dále proto, že zde zkoumám fenomén vyjednávání skupin obyvatel v přirozeném prostředí. Polostrukturované rozhovory a nezúčastněné pozorování jsou vhodné metody ke zkoumání procesů, jsou tedy relevantní i ke zkoumání procesu vyjednávání [Hendl, 2005:51-54]. Výzkum probíhal v daném prostředí po delší dobu. Výzkumná data jsou získána primárně pomocí dvou výše zmíněných metod a okrajově z obsahové analýzy. Ve výzkumu používám triangulaci, kterou Hendl popisuje jako: „Kombinaci různých metod, různých výzkumníků, různých zkoumaných osob nebo skupin, různých lokálních a časových okolností a teoretických perspektiv, jež se uplatňují při zkoumání určitého jevu.“ [Hendl, 2005:149]. V této práci je použita triangulace dat. Jedná se o triangulaci vycházející z pozorování, polostrukturovaných rozhovorů a obsahové analýzy. Část dat vychází ze sekundárních dat, konkrétně z obsahové analýzy, to především pro ucelení celkového kontextu u případu Vršovické zahrady. Obsahovou analýzu definuje Mayring jak: „Systematické zkoumání komunikačních materiálů. Hlavní myšlenkou této metody je uchovat výhody kvantitativní obsahové analýzy a transformovat je do kvalitativně-interpretativních kroků analýzy“

[Mayring,2000:266-267]. Data obsahové analýzy jsou pro tuto práci čerpána ze sociálních sítí, rozhovorů, audio a video záznamů, které byly o Vršovické zahradě dostupné. Původně jsem se rozhodl pro obsahovou analýzu proto, že se mi nedařilo udělat rozhovor s předním aktérem Vršovické zahrady. Dalším problémem bylo to, že Vršovická zahrada byla většinu času uzavřená. Takže bylo zapotřebí získat další informace cestou obsahové analýzy, jelikož se jedná o v současnosti poměrně probírané téma. Tato metoda se ukázala jako dobrá volba pro zjištění názorů a argumentů příznivců, ale i odpůrců této komunitní zahrady. Vycházel jsem především z facebookové skupiny Vršovická zahrada, jelikož čítá poměrně silnou základnu především fanoušků, ale najdou se zde i její odpůrci. Dále pak z webových stránek Startu Vršovice a stránek Vršovické zahrady. Také jsem použil aktuální reportáž České televize, která mi poskytla rozšiřující informace o místě a také rozhovor s paní K. Dalším zdrojem mi byl rozhovor s architektem Janem Fabiánem pro rádio Wave. Proces vyjednávání byl zkoumán ve třech rovinách. Mezi návštěvníky a provozovateli, ve druhé rovině mezi návštěvníky a obyvateli okolních domů a v neposlední řadě mezi provozovateli a obyvateli. Tyto roviny jsem vybral, aby bylo zkoumáno co možná největší vyjednávací pole.

Vzorek komunikačních partnerů pro mojí práci vycházel z předem stanovených rovin účastníků procesu. Rozhovor byl vždy proveden aspoň s jedním zástupcem dané skupiny. Kromě jedné výjimky, kdy se mi i přes opětovné pokusy nepodařilo provést interview s odpůrcem Vršovické zahrady, panem J. Myslím, že se mi tento problém podařilo vyřešit, jelikož jsem na facebookové skupině Vršovické zahrady našel a kontaktoval informátora, který zastával podobné názory vůči komunitní zahradě jako onen odpůrce, a ten mi umožnil provést rozhovor. Dále mi byla poskytnuta část emailové konverzace mezi panem J. a zástupcem Vršovické zahrady. Co se skupiny návštěvníků týče, vždy jsem vybíral osoby, které by se daly označit za pravidelné návštěvníky, případně významné osoby pro proces vyjednávání v daném místě. Kontakty na komunikační partnery jsem získal nejčastěji přímým oslovením na místě nebo zprostředkovaně, například v café Indigo tomu bylo často od barmanů. Většina oslovených byla ochotna k rozhovorům. Více lidí se mnou odmítlo udělat rozhovor v café Indigu než ve Vršovické zahradě (asi 5 lidí z 20 dotazovaných). Což může

být důsledkem charakteru a funkce místa. Vršovická zahrada je totiž komunitní zahradou a lidé se zde více angažují ve formování podoby jejího prostoru a více se zajímají o dění, které s ní souvisí. Také se zde mezi sebou více znají. Oslovoval jsem návštěvníky v malých skupinkách či samotné, protože byli více ochotní mě vyslechnout. Rozhovory vycházely ze 3 předem definovaných okruhů. První okruh obsahoval obecné informace o daném prostoru, seznámení se s místem, vývoji. Druhý okruh byl zaměřený na společenské vztahy, participaci a problémy. Poslední okruh byl zaměřený na udržitelnost. Postupoval jsem od obecnějších otázek ke konkrétnějším. Během samotného rozhovoru byly otázky přizpůsobeny situaci a případně doplněny o rozšiřující otázky nebo byl rozhovor naopak zkrácen, pokud neměl informátor čím k tématu přispět. Snažil jsem se pokládat neutrální otázky, které by neovlivňovaly a nepodsouvaly komunikačním partnerům jakékoliv předčasné názory. Rozhovory byly přepsány za pomoci programu f4transkript metodou doslovného přepisu. Většina rozhovorů trvala v rozmezí 20-25 minut. Všechny rozhovory byly udělány po předchozím ústním souhlasu informátorů s nahráváním a zpracováním pro účely DP. Informátorům byla pozměněna jména, kvůli zachování anonymity.

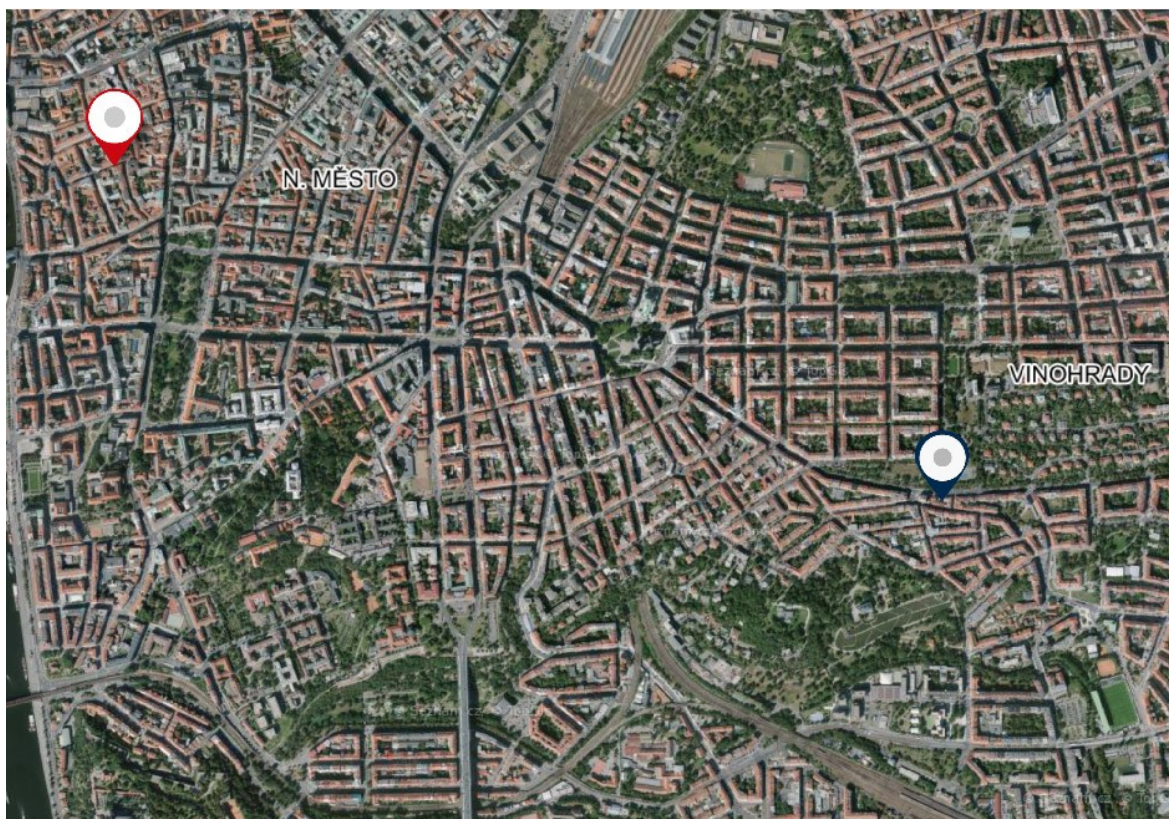
Pozorování u případu Vršovické zahrady se mi bohužel nepodařilo uskutečnit mnoho, kromě dvou výjimek, kdy byla Zahrada otevřena kvůli jarnímu sázení. Jinak byla po většinu času uzavřena, kvůli důvodům zmíněným v dalších kapitolách. Během dvou uskutečněných pozorování jsem provedl na místě dva rozhovory s návštěvníky. Obě pozorování byla v sobotu, jelikož právě na tyto dny byla vytvořena událost za účelem sázení. První den pozorování nebylo přítomno mnoho návštěvníků, protože bylo zataženo a vypadalo to, že bude pršet. Žádného z obyvatel přilehlého domu jsem během těchto dvou pozorování nezahlédl. Většina návštěvníků se vzájemně znala, takže hned po sázení, byla nejčastější činností konverzace. Tyto pozorování trvaly okolo půl hodiny. Pozorování v café Indigu probíhalo od května 2018 do července 2018, kdy došlo k uzavření Indiga a změně provozovatele. Poté bylo několikrát provedeno po změně provozovatele, pro komparaci s původní situací. Pozorování bylo prováděno na heterogenním vzorku zejména v pozdně odpoledních a večerních hodinách především proto, abych mohl pozorovat možné problémy, například v důsledku hluku nebo v souvislosti s uzavřením zahrádky a začátkem nočního

klidu. Délka pozorování byla obvykle hodinu až hodinu a půl. Zápisky z pozorování jsem zaznamenával na místě do terénního deníku. Výsledky pozorování jsou porovnány s rozhovory.

Jak jsem uvedl v předchozích odstavcích, oblastí mého zájmu jsou dva poloveřejné vnitrobloky, které se diametrálně liší. Vršovická zahrada má charakter zastavěné proluky, přesto ji zde budu prezentovat jako tzv. „dočasný vnitroblok“ jelikož svými charakteristikami splňuje podmínky vnitrobloku, jak jsou zde definovány v kapitole Vnitroblok.

8. Analytická část

V této části práce se zaměřím nejprve na vnitroblok café Indiga a poté na Vršovickou zahradu. Zvolil jsem tato místa, jelikož se jedná o dva rozdílné způsoby využití městského prostoru, které však mají důležitý význam pro skupiny obyvatel, jenž je navštěvují. Jak už bylo řečeno, oba vnitrobloky se nacházejí v centru města.

(obrázek číslo 1 mapa s vyznačením café Indiga a Vršovické zahrady)

café Indigo

Vršovická zahrada

9. Indigo

Tato kapitola je zaměřena na první ze zmíněných vnitrobloků, tedy na vnitroblok café Indiga a zahrádku, která se v něm nachází. Zabývám se zde charakteristikou tohoto prostoru. Snažím se zjistit význam, který má, respektive mělo café Indigo a především jeho zahrádka ve vnitrobloku pro návštěvníky. Dále zjišťuji, co konkrétního vede návštěvníky k tomu, že chodili právě tam, jelikož v okolí Opatovické ulice je celá řada podobných barů a kaváren. Jmenovitě například Jericho, café Rybka, Velryba atp. Také se v této kapitole zabývám jeho vývojem, vztahy skupin obyvatel, které ho navštěvují, jaké jsou zde problémy a jakým způsobem se řeší. Zpočátku seznamuji čtenáře s kontextem prostředí a poté se zaměřuji na problémy a jejich řešení.

Hlavním důvodem výběru vnitrobloku v Opatovické ulici patřícímu kavárně Indigo bylo jednak to, že právě na tomto místě jsem si uvědomil potenciál a funkce, jakým může vnitroblok sloužit, ale také proto, že splňuje podmínky, které jsem si pro tuto práci stanovil. Mezi tyto podmínky patří umístění v centru města, stálí obyvatelé žijící v okolních domech a existence určitého konfliktu mezi skupinami obyvatel. Vnitroblok se nachází v Opatovické ulici na Praze 1. Vnitroblok byl zkolaudován v roce 1994 pro polskou restauraci. Od té doby byl tento vnitroblok využíván pro účely restaurace a později kavárny. Můžeme tedy říct, že využití pro komerční účely má v tomto vnitrobloku poměrně dlouhou historii. Činžovní dům se nachází v Opatovické 3 na Novém Městě pražském, v blízkosti Národní třídy, která je velmi rušná během dne i noci. Stejně tak je tomu i u přilehlých ulic, které jsou typické velkým množstvím restaurací, kaváren a barů. I přes název café Indigo, se jedná spíše o bar, jehož častými návštěvníky jsou studenti. Tomu odpovídá i zdejší atmosféra. Dům, ve kterém se café Indigo nachází, není v současnosti úplně v nejlepším stavu.

Vnitroblok café Indiga je dle katastrálního úřadu vlastněn švýcarskou společností SCHNEEWEISSREAL spol. s.r.o., stejně jako sousední budova. Vnitroblok je ze všech čtyř stran obklopen budovami. Přístup je tedy umožněn pouze přes kavárnu. Provozní doba zahrádky v době výzkumu byla od 16:00 do 22:00. Kavárnu vlastní paní S., která ji má již 15 let. S firmou vlastníci tento činžovní dům se velmi dobře zná a má přehled o nájemnících domu. Paní

majitelka café Indiga byla na otázku, zda-li ví, kdo v okolních bytech bydlí poměrně zdráhavá, ale po vysvětlení mých důvodů mi sdělila potřebné informace.

Paní majitelka S. má přehled o obyvatelích domu v Opatovické 3, ale neví, zda jsou okolní byty pronajímány jako Airbnb (*soukromá platforma sloužící k pronájmu ubytování převážně pro turisty) nebo zda tam bydlí stálí nájemníci.

(obrázek č.2, autor)

V otázce ohledně obyvatel domu v Opatovické ulici číslo 3 mají jak paní majitelka S. tak i barmani a provozní jednotný názor, který říká, že se zde byty ke krátkodobým pronájmům nenachází a bydlí zde stálí obyvatelé. Pouze však v některých bytech, ostatní slouží jako kancelář, sklad nebo jsou nevyužité. To je částečně také proto, že dům samotný by potřeboval rekonstrukci.

„Vlastně celej ten dům, jak říkam, jakoby chátrá, takže tam bydlí pár lidí. Takovejch lidí, kterejm to tolik nevadí a nebo tam sou kanceláře. Nějaký byty jsou

dokonce sklady, což je škoda na týchle adrese. A to jenom proto, že se ten dům neudrží, že ty lidi, co tam bydlej, tam bydlej právě taky přes tu paní S. a sou vděčný za to, že tam sou za nějakej docela levnej peníz, takže si tolik nestěžujou. Nějaký k nám chodili spíš na pivo“ a dále pokračuje: „Nějaký ty lidi tam chodili z toho domu hlavně.“ (provozní, pan M.)

Celková podoba zahrádky se v průběhu let změnila jen lehce, byly provedeny jen nejnnutnější opravy, dle rozhovoru s majitelkou Indiga a dohledaných fotografií z předchozích let. To vychází i z její funkce, tedy aby se sem vešel dostatek hostů. Zahrádka sice neprošla velkou změnou, ale co se vnitřního prostoru týče, objevují se dva rozdílné názory na jejich stav. První názor, který má paní majitelka S., je takový, že prostor nepotřeboval výraznější úpravy a byl v odpovídajícím stavu, kromě toalet, s kterými kvůli technické stránce nelze moc dělat. Proti tomu stojí druhý názor provozních a barmanů, který poukazuje na velké nedostatky a nutnost rekonstrukce. Je ilustrovaný touto citací.

„Ten prostor je docela zdevastovanej. Tam už dlouho nikdo neinvestoval žádný peníze. Co se týče elektřiny, záchodů. Tam je spíš nevyhovující než tak akorát vyhovující. Co se toho vnitrobloku týče, tam byla polorozpadlá dřevěná podlaha, tam byla polorozpadlá dřevěná podlaha. To sme vynosili. Protože ze strany majitelů tam nebyla žádná vůle investovat peníze. Tak sme dělali vopravy nutný k tomu, aby to tam nějak fungovalo. Rozkopali sme potrubí od základ, vyměnili záchody. Co se týče zahrádky, ta plesnivá podlaha potřebovala jít pryč. Ten zahradní nábytek byl taky v dezolátním stavu.“

Takto popisuje stav a vývoj Indiga pan provozní M.

Z mnou provedených pozorování vyplývá, že i přes plánované uzavření zahrádky ve vnitrobloku k desáté večerní hodině, byla tato doba téměř vždy překročena, a to mohlo mít za následek zhoršení vztahů mezi obyvateli domu a kavárnou Indigo. S velkou pravděpodobností to také vliv mělo, jelikož poslední měsíc před odchodem provozních byla zahrádka otevřena z těchto důvodů jen do půl desáté večer. Během svého pozorování jsem se nestal svědkem zásahu policie. Počet návštěvníků se během pozorovacích dní lišil, nejvíce lidí navštívilo café Indigo během pátečních a sobotních večerů, především za teplého počasí.

V průměru se za dobu pozorování na místě vystřídalo po dobu sledování (tedy většinou mezi hodinou až hodinou a půl) zhruba 30 lidí za den. Častými návštěvníky byli mladí lidé, velmi pravděpodobně studenti. Café Indigo bych dle pozorování charakterizoval jako studentský bar. Také zde byli poměrně častými hosty cizinci. Nezaznamenal jsem během svého pozorování závažnější neshody mezi návštěvníky a barmany. Pouze párkrát proběhla výměna názorů při uzavírání zahrádky, kdy se návštěvníkům nechtělo zahrádku opustit, ale po pár argumentech ze strany barmanů ustoupili a přesunuli se dovnitř kavárny.

(obrázek č.3, foto autor)

Komunikační partnery z řad návštěvníků café Indiga jsem se snažil vybírat na základě předchozího pozorování. Pokud jsem daného člověka viděl na tomto místě častěji a přišlo mi, že se zná s dalšími návštěvníky a barmany, usoudil jsem, že se jedná o častého návštěvníka. Pokusil jsem se ho proto zkontaktovat.

Pro lepší přehled jsem si vytvořil seznam komunikačních partnerů z řad návštěvníků, barmanů (včetně provozních) a obyvatel domu, spolu se zařazením do věkové skupiny. Na věk jsem se explicitně neptal, ale odvodil jsem ho od toho, zda dotyčný studuje či pracuje a také podle vzhledu.

Komunikační partneři ze skupiny návštěvníků:

18-22 let	pan D.	
22-26 let	pan E., pan F., slečna G.	
26-30 let	Pan H.	
30 a více let	nikdo	

Komunikační partneři ze skupiny provozních a barmanů:

18-22 let	nikdo	
22-26 let	Pan L., pan M, slečna N., pan O.	
26-30 let	nikdo	
30 a více let	nikdo	

Paní majitelka kavárny

45-55: paní S.

Komunikační partneři ze skupiny obyvatel domu:

30-35 let: pan P.

Atmosféra je rozhodně jeden z důležitých faktorů, který určuje, jací lidé toto místo navštěvují, ale má vliv i na samotné fungování tohoto místa. Jak už jsem zmínil na začátku kapitoly, café Indigo se dá charakterizovat jako studentský bar. Velkou část návštěvníků tvoří právě studenti různých věkových skupin. Důvodem jejich častých návštěv je právě atmosféra a přátelské prostředí. Vnímání atmosféry jak mladších, tak starších návštěvníků je velmi podobné. Jako typického zástupce ze skupiny mladších návštěvníků, kteří Indigo navštěvovali, jsem vybral pana D.

Pan D. mluvil o Indigu v tomto duchu: „Máme to tady rádi prostě. Už je to tady takovej náš lokál. Jasně, že to tady v okolí mám prolezlý haha, ale prostě nejradši chodim sem. Je to tady takový studentský, hodně lidí ze školy sem chodí. Dobrý barmani tu sou..“ a pak také: „ Nó, takový pohodový (atmosféra v café Indigu), i když sem deš třeba sám, tak tady často potkáš někoho, koho znáš, nebo se lehce seznámíš. Pivo tu není špatný, jo a taky tu je otevřeno do dlouho. Myslim, že hodně dělá ta lokalita, že je to takhle v centru.“

Tato citace ukazuje, že hlavními důvody oblíbenosti tohoto místa u mladší skupiny návštěvníků jsou jednak zdejší atmosféra, ale i lokalita, která je výhodná z hlediska dostupnosti ze školy. Dalším důležitým prvkem, kvůli kterému je Indigo u této skupiny návštěvníků tak oblíbené, je zahrádka v jejím vnitrobloku. Ta na rozdíl od zahrádek na ulici působí větším pocitem soukromí.

Na otázku, co si myslí o zahrádce pokračuje pan D. takto: „Rozhodně je to velký plus. Asi kdyby tady nebyla, tak tady tolik nejsme. Občas skočíme hned po škole, kdy je tu ještě celkem prázdná. Takhle si můžeš dát čil venku, cígo. Plus tady občas bejvaj koncerty.“

Většina mnou oslovených návštěvníků má na zahrádku ve vnitrobloku podobný názor, jako pan D. ve výše uvedené citaci. Zahrádku ve vnitrobloku berou návštěvníci jako velmi důležitou součást Indiga a pokud by zde nebyla, značná část z nich by omezila své návštěvy.

Existuje však i odlišný názor na atmosféru, a to ze strany provozních, kteří se shodují s barmany ve věci atmosféry v rámci pracovního kolektivu, ale ohledně

celkové atmosféry Indiga jsou více skeptičtí, to především kvůli některým neukázněným návštěvníkům. Jak dokládá i citace z rozhovoru s panem M.

„Kolektiv pracovní jó, my sme se tam sešli hrozně dobrá banda. Jako atmosféra, jednu dobu tam chodilo fakt hodně lidí, bylo tam furt narváno skoro. Bylo hodně populární a bylo to trošku napjatý. Byly tam velký párty a občas tam chodili nějaký problémoví lidi, nějaký frackové. Pořád se tam čmáralo po zdech, pořád se rozbíjel nějaký nábytek, sklo, chlastal se tam vlastní chlast. Cokoliv se dalo odnýt, tak to lidi prostě z hecu vzali. Takže bylo poměrně těžký udržet tam nějakou kavárenskou atmosféru, jelikož tam byl docela brutální noční život tak jako.“ A dál pokračuje „Takže se to občas podepisovalo na tom, že tam ty směny občas byli dost napjatý.“ (pan provozní M.)

Tím podkryvá i negativní stránku a problémy, které jsou s Indigem spojené, zároveň má přehled o průběhu a vývoji situace od počátku až do konce.

Jak už jsem nastínil v předchozích řádcích, výpovědi barmanů se shodují s názorem na atmosféru, kterou měli návštěvníci. Pro většinu z nich byla atmosféra a pracovní kolektiv hlavními důvody, proč v Indigu pracovali. Část barmanů byla dokonce předtím, než zde začala pracovat, častými návštěvníky. To dokládá i následující citace.

„Skvělá (atmosféra). Vždycky jsem k tomu měl vztah a celá naše parta taky. Takže jsme se tam brzy potkávali furt a na to se nabalili postupně další lidé, kteří se stali přáteli. Těch opravdu legendárních akcí jsme tam za ty dva roky prožili opravdu hodně. Různý oslavy narozenin, ale třeba i obyčejnej večer se dokázal proměnit v pořádnou párty.“ (barman pan O.)

„No kdyby tam nebyla podle mě fakt dobrá atmosféra upřímně, tak bych tam nepracovala. Jo, spíš tam pracuju vyloženě, protože ten pracovní kolektiv je hodně jinej, než jinde, žejo. Prostě sme kamarádi ve finále, hodně z nás se zná jako nějakou delší dobu a je to takový rodinný. A vlastně i ty zákazníci, co tam choděj, tak sme je vídali pomalu každěj den.“ (barmanka slečna N.)

Takto odpověděla na otázku, jak by popsala slečna barmanka N. atmosféru v Indigu a k otázce, zda do Indiga chodilo hodně pravidelných hostů reaguje:

„No vyloženě. Oni už se pak taky všichni znaj mezi sebou, různě se seznáměj.“ (slečna N.)

To potvrzují jednak tyto ukázky z rozhovorů, ale i mé pozorování. Barmani se také shodují na skvělém pracovním kolektivu, který byl důležitým předpokladem pro vytvoření dobré atmosféry a prostředí, kvůli kterému ho značná část lidí navštěvovala.

Všichni návštěvníci, s nimiž jsem dělal rozhovory, se o Indigu vyjadřovali pozitivně. Ze strany návštěvníků je atmosféra vnímána jako osobní, pro někoho je prostředí Indiga vnímáno téměř jako domácí prostředí, které je založeno do velké míry na dobrých vztazích barmanů a hostů, spolu s atraktivní lokalitou a možností sedět na čerstvém vzduchu v zahrádce vnitrobloku i přes některé pro někoho závažné nedostatky, jako například časté problémy s toaletami. Typickou ukázkou familiárního prostředí zde byla ochota a zájem o hosty, spolu s velmi neformálním přístupem, který zapadal do studentského ducha tohoto místa. Zjevně však pro návštěvníky převažovala pozitiva před nedostatky. Na základě svých pozorování mohu potvrdit tento převládající pohled na atmosféru café Indiga, zároveň jsem se nikdy nestal svědkem problémů popisovaných panem provozním M., kromě pár neshod ohledně uzavření zahrádky ke 22.hodině, které však nepřerostly v konflikty nebo něco podobného. Je zřejmé, že zahrádka měla velký význam v celkovém vnímání prostoru café Indiga.

Café Indigo mělo po dobu svého trvání (myšleno mezi roky 2016 a 2018, po odchodu původních provozních, je zde opět bar s názvem Indigo Ale bar), tedy necelých dvou let, řadu problémů. V této kapitole se je pokusím popsat a zjistit, jakým způsobem se řešily, jestli docházelo k procesu vyjednávání, případně na jakých úrovních. Jako téměř každý podnik, ve kterém se podává alkohol, existovaly i v Indigu problémy s podnapilými hosty. Mně ale zajímají především problémy spojené s vnitroblokem. Což byla v tomhle konkrétním případě hlavně zvýšená hlučnost ve večerních hodinách, přetahování uzavření zahrádky po 22.hodině, vyjma posledního měsíce před odchodem, kdy byla večerka na zahrádce posunuta na 21:30, jako reakce na časté stížnosti a snaha o

řešení problému s hlukem ve večerních hodinách. Jak už jsem uvedl v předchozí kapitole, ve vnitrobloku se dle mého pozorování vyskytovali lidé téměř vždy i po plánovaném uzavření. Jedním z důvodů bylo čekání, než hosté dokouří započaté cigarety. Tento fakt mohl vést ke zhoršení vztahů mezi obyvateli domu a kavárnou Indigo. S tím je do jisté míry v protikladu tvrzení paní majitelky S., která nesouhlasí s tím, že by se ve vnitrobloku vyskytovali hosté po desáté večerní hodině.

„Né, oni opravdu ty lidi zahnali dovnitř do kachlíkárny nebo dolů do toho suterénu.“ A dále „Né, né, to určitě né. Protože tohle vopravdu, my jsme měli dohodu, že tohle je nutný dodržovat. Tak ty kluci nebyli blázni, že by tam schválně do rána řvali. No jako něco jinýho je tady *(uvnitř kavárny), jenže tady jak říkám, to omezený nebylo.“

Dalším poměrně významným problémem byly časté návštěvy ze strany policie, která zde prý byla svého času skoro každý týden. Na tom se provozní pan M. i paní majitelka S. shodují. Slovy paní S: „Ale vim, že měli obrovitý problémy s policií. Vim, že ta policie jezdila každé pátek, ale objížděla tady všechny ty podniky.“ To si mimo jiné vysvětluje pan provozní M. kromě jiného i tím, jakou má café Indigo historii. „Než sme tam přišli my, tak se tam hodně nalejvalo podnapilejm lidem, takže chodili (policie) kontrolovat občanky každou chvíli a ještě před tou hospodou tam bylo nějaký drogový doupě, takže i lidi se psama, jestli tam neprodávaj nějaký drogy. Takže je možný, že i ty lidi co bydleli tam v domě mohli mít určitý předsudky“ (pan M.) Zároveň poukazuje i na určité předpojetí, které mohli mít jak někteří obyvatelé, tak i policie. O dalších problémech paní majitelka neví.

„No s policií, jinak ne, jinak ne. Takhle, ono nikdy nevíte. Vždycky když de policie na jisto, tak je to na udání, to mi víme. Taková praxe pražská, že lidi od naproti nebo odtud prostě zavolaj a voni musej udělat ten výjezd a jet to zkontrolovat, i když je třeba všechno v pořádku. Tak voni na to musej reagovat.“ (paní S.)

Problémy s policií potvrzuje v rozhovoru i slečna N.

„A tam jde o to, že na nás hodně podávali stížnosti. Ten bar sám o sobě má historii. Dřív když to vedli jiný lidi, tak napřed to byl rádoby coffee shop, pak prostě

vedl někdo jinej a to bylo profláknutý tým, že se tam nalejvá nezletilejm a to sme je taky museli hrozně odnaučit.“ (slečna N.)

„No voni měli problémy kluci. Tak tady není omezená provozní doba, tím, že to patří soukromníkovi, tak vlastně vy se nemusíte řídit nočním klidem, což je 22 hodin. Musíte, pokud jde o zahrádku, ale jinak ne. Ale vim, že měli obrovitý problémy s policií. Vim, že ta policie jezdila každéj pátek, ale objížděla tady všechny ty podniky.“ A také „Né, že by jeli jenom do Indiga, oni objížděli všechno, co tady je v okolí no. Ale myslim, že už to docela ustalo, asi už je to nebaví. Už je tady vůbec nevidíme, nikde.“ (paní majitelka S.)

Já jsem nebyl osobně svědkem policejního zásahu, možná proto, že jsem většinu času strávil ve vnitrobloku, což bylo ještě před začátkem nočního klidu, do zavíracích hodin jsem nesetřval téměř nikdy, jelikož zavírací hodiny byly během pátku a soboty až kolem 3. hodiny ranní. Návštěvníci, barmani i paní majitelka se ale shodují, že toto byl pro Indigo velký problém. Tyto časté kontroly byly pravděpodobně podmíněny reputací a předchozí historií tohoto místa, která nebyla příliš dobrá. Velký vliv na situaci mělo i zavedení protikuřáckého zákona, což vedlo ke zvýšení počtu lidí kouřících na ulici a tím pádem i k větší míře hluku. Což rozhodně ke zlepšení vztahu mezi Indigem a obyvateli nepřispělo.

Dalším problémem byla zahrádka ve vnitrobloku, jelikož se objevila komplikace s kolaudací zahrádky a nátlakem ze strany úřadů. Tento problém se řešil už za předchozího vedení, ale bezvýsledně. Na rozdíl od zahrádky restaurace, která se nachází na chodníku, se ta ve vnitrobloku kolaudovat nemusí, pokud je se souhlasem majitele domu. Takže toto jednání s úřady zůstalo na mrtvém bodě, protože se jedná o legislativní limbo. Dokud bude majitel domu s provozem zahrádky ve vnitrobloku souhlasit, situace se nezmění.

Významnou rovinou je vztah mezi obyvateli činžovního domu a café Indigem, který může vyústit v případný konflikt. Jelikož je zde daleko větší prostor pro vznik neshod, než u Vršovické zahrady a to především kvůli vyšší míře hluku, cigaretovému kouři a dalším faktorům. Svou roli hraje i skutečnost, že tento

prostor provází ne příliš dobrá pověst, díky předchozím provozovatelům a jejich klientele. Mohou zde existovat poměrně rozdílné představy o ideální podobě z pohledu zúčastněných stran. Bylo poměrně těžké udělat rozhovory s obyvateli domu, jelikož mi jich pár odmítlo poskytnout rozhovor a některé byty byly v době výzkumu neobydlené. Pan P. je jedním z obyvatel, který nemá vyloženě negativní vztah k Indigu.

„Párkrát jsem tam byl, když to mám hned pod barákem, tak se to někdy hodí haha, ale není to úplně moje. Radši chodim jinam. Není to úplně podle mého vkusu.“ A pokračuje: „Noo takhle, určitě bych byl radši, kdyby tam ten bar nebyl no, my jsme naštěstí celkem vysoko, takže to pro nás až takovej problém není, ale kdyby tam byla třeba zahrada, tak z toho mam větší radost. Zasahuje to trochu do soukromí. Není to prostě takový to klidný místo, jestli mi rozumíte.“ (pan P.)

Takto vyjadřuje svůj vztah ke café Indigu jeden z nájemníků domu. Který má sice jinou představu o ideální podobě vnitrobloku, jenže zároveň není ani radikálním odpůrcem. Kromě těchto obyvatel, kteří zde žijí a vycházejí s tímto prostorem poměrně dobře, se zde nacházejí i obyvatelé, kteří mají k Indigu vyloženě negativní vztah. To potvrzuje i slečna N., když se jednou během její směny jeden z obyvatel domu hrubě obořil na personál, aby ztlumil hudbu a poté se choval agresivně.

„No a jednou ty sousedí co bydlej v těch bytech nahoře, to sou myslim ti, co maj úplně největší problém. Protože to i jednou a to byla nějaká jedna odpoledne, tam na nás křičeli, že máme ztlumit hudbu a pak přišel chlapík a rozrazil dveře. No, jakože fakt sprostý takový. Jako kdyby řekli slušně: ‘neztlumili byste prosim tu hudbu‘.“ A k otázce, jestli byla snaha situaci řešit, pokračuje: „No nezkoušeli no, jakože už sou primárně vysazený. Vyloženě ne. Jakože nezažila sem, že by tam někdo přišel a řekl: ‘podivejte se, je tady fakt velkej hluk a ty lidi to ruší‘. Rovnou to sou nadávky nebo stížnosti na úřad.“ (slečna N.)

Bohužel rozhovor s dotyčným sousedem, který by se vyjádřil k situaci a sdělil mi svůj názor, se mi nepodařilo provést. Není tedy jednoznačné, zda se před údajným agresivním chováním nepokoušel situaci řešit jinou cestou.

„Sousedí né, tam přišel jednou agresivní souseď jenom. Asi ještě jednou dvakrát tam přišel jinej souseď si stěžovat, ale jako né agresivně. To se vyřešilo docela rozumně, ta situace.“ (pan M.)

Podle pana provozního nebyl největším problémem Indiga vztah s obyvateli domu, kteří v něm žijí, ale spíše stupňující se tlak ze strany úřadů. To souvisí s druhou hudební akcí pořádanou ve vnitrobloku. První akce proběhla zhruba rok předtím. Tato druhá akce byla zřejmě neohlášená a nelíbila se někomu z okolních domů, které obklopují vnitroblok. Akce byla rozpuštěna policií a byla podána stížnost na stavební úřad, který začal řešit, kolaudaci zahrádky.

„No, byla na zahrádce a v půl desátý tam vlastně přišli policajti to zrušit a pak někdo podal stížnost asi. A vono se to dostalo k těm úřadům, takže to musel nějak řešit.“ (slečna N.)

Po této akci začal stavební úřad řešit, zda je tato zahrádka správně zkolaudovaná, tento problém stavební úřad řešil již dříve, ale bezvýsledně (viz strana 53). Provozní i barmani se shodují, že mezi nejdůležitější důvody odchodu Indiga patřil stupňující se tlak ze strany úřadů, což ilustruje i následující citace z rozhovoru s panem M.

„Byly tam velký tlaky, byly na nás podávány všechny možný stížnosti. Chodily tam úřady, všechny možný úřady no. Hlavně hygiena, největší problém jsme měli se stavební úřadem, který nám chtěli tu zahrádku zakázat úplně. Ten odchod přišel vlastně s tím tlakem na tu zahrádku. Trošku to spustila ta druhá akce.“ (pan M.)

V této době, kdy se konala druhá hudební akce ve vnitrobloku, začali provozní zvažovat, zda má cenu s Indigem pokračovat nebo jestli by nebylo lepší odejít.

K řešení problémů spjatých se zahrádkou mezi majitelem a provozními, nebyla ze strany majitele velká vůle. Provozovatelé nevedli s majitelkou diskuzi o řešení problému ohledně kolaudace, jelikož zde nebyl dostatečný prostor pro diskuzi.

Konec Indiga

Důvodů ukončení café Indiga byla celá řada. Pro shrnutí zde uvedu nejzávažnější. Jedním z hlavních důvodů byl zvyšující se tlak na provozní ze strany úřadů a neochota řešit situaci ohledně kolaudace zahrádky ve vnitrobloku ze strany majitele. Dalším byl podle provozních a barmanů špatný stav Indiga a nutnost rekonstrukce. Zvláštní však byly okolnosti, za kterých provozní opustili tento prostor. Na začátku pronájmu byla uzavřena ústní dohoda mezi majitelkou a provozními ohledně podmínek případného odchodu. Ta jim ukládala tří měsíční výpovědní lhůtu. Provozní však odešli prakticky ze dne na den a bez toho, aby informovali majitelku. Nedošlo tedy k vyjednávání mezi těmito dvěma stranami. Paní majitelka se k této situaci moc vyjádřit nechtěla, proto jsem se spokojil pouze s tímto vysvětlením.

„Já nevím vlastně co voní, protože to bylo takový ze dne na den. Proto říkam, že ten odchod byl opravdu pod úroveň, když to řeknu takhle hezky jemně, pod úroveň. Vlastně mi nepředali ten prostor, vedle nechali klíče ve vobchodě, takže já myslím, že takhle se to nedělá. Protože i v naší podnájemní smlouvě měli, že je tam 3 měsíční výpovědní lhůta. Je to samozřejmě dohodou, ale žádná dohoda nebyla prostě. Jako vo tom konci to bych docela nerada ještě teďka rozpitvávala. Bylo to z mého pohledu absolutně neseriózní a teď sem velice spokojená, kdo tady je.“ (paní S.)

Paní majitelka zde mimo jiné potvrzuje špatnou komunikaci se stranou provozních během posledních několika měsíců fungování Indiga a především nulovou komunikaci ohledně odchodu samého. Strana provozních zastávala názor, že pokračování s vedením Indiga by nebylo z dlouhodobého hlediska možné. Jak popisuje pan provozní M. v následující citaci.

„My sme věděli, že je tam omezená doba funkčnosti toho prostoru, protože ten a že nikdo do toho nebude cpát nějaký peníze, takže se nebude rekonstruovat ten náš prostor předtím, než se bude rekonstruovat celej ten dům, což je stejně potřeba. A pak sme dostali nabídku odejít sami“ (pan M.)

Vyjednávání mezi majitelkou kavárny a provozními ohledně řešení problémů a setrvání neproběhlo, jelikož si strana provozních před zahájením vyjednávání určila BATNU (viz kapitola Vyjednávání), která pro ni byla výhodnější než pokračovat v provozu Indiga. Tato alternativa byla nabídka k pronájmu nového prostoru u stanice I.P.Pavlova, kterou dostali provozní ze strany majitele tohoto prostoru. Ke konci nebyl vztah mezi provozními a majitelkou nejlepší, jelikož nebyla vedena ani diskuze ohledně odchodu. Pakliže neprobíhá mezi stranami komunikace, nemůže dojít ani k vyjednávání. V rovině majitelka-provozní tak byla nulová varianta vyjednávání. Od doby odchodu těchto provozních se doteď na místě Indiga vystřídal 3 provozy. Café Indigo se odlišovalo od ostatních provozů také pořádáním kulturních akcí, jako například divadelních představení.

10. Vršovická zahrada

V této kapitole se zabývám druhým z vybraných vnitrobloků a tím je Vršovická zahrada. Opět zde popisuji prostor samotný, jeho charakteristiky, skupiny s tímto prostorem spjaté, jeho problémy a jakým způsobem dochází k jejich řešení.

Vršovickou zahradu jsem si vybral z několika důvodů. Předně jsem chtěl takové místo, které je problematické, co se týče společenských vztahů skupin obyvatel města. Před začátkem výzkumu jsem měl povědomí o tom, že tam existují určité problémy, i když jsem nevěděl podrobnosti. Dalším kritériem byla lokalita, vybral jsem takové poloveřejné prostory, které se nacházejí v centru města, jelikož je zde zpravidla málo alternativ k těmto místům.

Komunitní zahrada s názvem Vršovická zahrada se nachází na Francouzské ulici v Praze 10 Vršovicích, hned u tramvajové zastávky Krymská. Vznikla na místě proluky po dvou domech zbořených v 70. letech minulého století. Vršovická zahrada je tedy charakterizována jako zastavěná proluka, ale z hlediska své funkce a vlastností splňuje podmínky vnitrobloku, jak byly definovány výše (viz kapitola Vnitroblok). Především je to ale vhodný prostor pro mou práci, jelikož se zde vyskytují rozdílné představy o jeho podobě a proto jsem se rozhodl toto místo do své práce zařadit jako tzv. dočasný vnitroblok. Zahrada byla založena spolkem Start Vršovice. Tento spolek se snaží zlepšit a oživit veřejný prostor a také vzájemné vztahy místních obyvatel. Start Vršovice se podílí na využití a podobě veřejného prostoru ve Vršovicích poměrně velkou měrou. Byl založen v roce 2010 a čítá 15 členů a mnoho dalších podporovatelů. Kromě komunitní zahrady má za sebou projekty jako Zažít město jinak, což jsou sousedské slavnosti, odehrávající v různých částech Prahy. Přičemž program slavností vytvářejí sami obyvatelé. Cílem akce Zažít město jinak je hlavně oživení veřejného prostoru a jeho sdílení [Zažít město jinak]. Důležitým tématem pro Start je i rozvoj zeleně a zamezení zástavby veřejného prostoru developerskými projekty v okolí Krymské. Konkrétně na křižovatce ulic Krymská a Kodaňská a na místě, kde v současné době stojí Vršovická zahrada [Start Vršovice, 2019]. Mezi další aktivity patří i zorganizování

společného zasedání za účelem nalezení řešení problémů spojených s Krymskou ulicí. Cílem nalezení společného kompromisu mezi představou obyvatel Krymské, kterým vadí hluk a cigaretový kouř a představou návštěvníků podniků ve večerních a nočních hodinách, jejichž hlavní zájem je se bavit, tuto skupinu zastupovali podniky, které v Krymské působí. Setkání proběhlo v prosinci 2016. Obě strany se dohodly na těchto závěrech: Zákaz vynášení skla na ulici po 22. hodině, hned po zavření podniků dojde k úklidu před podnikem. Každý podnik si ustanoví konkrétní osobu, která bude za dodržování pravidel zodpovídat a obyvatelé na ní dostanou telefonní číslo. Zároveň byla shoda na tvorbě komunikační kampani k návštěvníkům a zajištění agentury, která bude na dodržování pravidel v místě dohlížet [Start Vršovice].

Komunitní zahrada byla částečně financována z participativního rozpočtu organizovaného městskou částí nadací Via a samotnými členy Zahrady.

(obrázek č.4, přední část zahrady, foto autor)

Komunitní zahrada se nachází v blízkosti Krymské ulice, která je oblíbeným místem nočního života, jak místních, tak turistů. Jak už jsem nastínil výše, Vršovická zahrada je stavbou dočasnou. Provozovatelé komunitní zahrady se obrátili na majitele pozemku a dohodli se s ním na pronájmu pozemku. Maximální možná délka jejího trvání je dle smluvních podmínek mezi majitelem, italskou firmou, a provozovatelem Zahrady 15 let. Přičemž smlouva byla podepsaná na dobu 5 let a není jasné, zda dojde k jejímu prodloužení. Pozemek je v pronájmu od roku 2015. V roce 2020 skončí platnost původní smlouvy a je na majitelích pozemku, zda budou mít s místem jiný záměr. Je velmi pravděpodobné, že v budoucnu dojde k zastavění této plochy. Z těchto podmínek vycházel i návrh a realizace projektu panem architektem Janem Fabiánem. Vznikl tak ohraničený poloveřejný prostor, který dává prostor ke komunitnímu pěstování a dalším aktivitám. Tento projekt svým charakterem připomíná norský projekt „Umění ve městě“, který slouží k vyhledání možností, jak proluky zpřístupnit všem z okolí a smysluplně je využívat. Jde mimo jiné i o neustálý boj s developery, kteří by na daném místě chtěli stavět, jakmile cena pozemku vzroste. A do té doby nechají místo ladem. Projekt 'Umění ve městě' tam dočasně vytvoří provizorium pro lidi po dobu, než vzroste cena za plošný metr, která by byl pro developera příznivá [www-kulturaok-eu.cz]. To je téměř identická situace s Vršovickou zahradou. Rozhodování o podobě bylo důležitou součástí konceptu komunitní zahrady. Podoba byla stanovena na základě diskuze mezi členy spolku Start Vršovice, velký důraz byl kladen na pěstování co možná největšího množství jedlých plodin. Na projekt nebylo čerpáno více prostředků, právě z důvodu zachování co možná největší samostatnosti v rozhodování o podobě Zahrady, jak tvrdí organizátorka projektu. Dominantou Zahrady je Šejkspírův plot, konstrukce vytvořená architektem Janem Fabiánem, která svým vzhledem evokuje divadlo Globe (věhlasné londýnské divadlo spjaté s Williamem Shakespearem). Tato zajímavá konstrukce zároveň může sloužit k posezení. Pan architekt popisuje předpoklady z kterých vycházel při tvorbě této konstrukce a zároveň shrnuje i motivy vzniku tohoto prostoru, které jsou shodné s provozovateli i s návštěvníky Zahrady.

„Ta práce byla navržena s ohledem pro tu generaci té komunity, která se v těch Vršovicích nachází, která tam žije. A je tam hrozně důležitá ta aktuálnost. Kdy chození s dětma, doprovázení do školy, do školek, odpolední se scházení, rozptýlení se sportem s kamarády v nějakym přírodním prostoru nebo se mu aspoň přiblížení. V prostoru, kterej je bezpečnej, kdy ty děti neběhají na ulici, ale jsou udrženy v tom prostoru, kterej je teda na půl veřejnej. Tak mi přijde podstatnej a ten návrh je průsečíkem mezi všema generacema. Vidím tu naléhavost generace okolo 40-ti let věku, kdy je tam to scházení, děti, koníčky, všechno dohromady. Příklad k hledisku ekologie, takže mi ta dočasnost vůbec nevádí“.

Jak říká sám architekt Jan Fabian v rozhovoru pro rádio Wave při příležitosti ocenění Vršovické zahrady Klubem Za starou Prahu v kategorii nová stavba v historickém prostředí. Jedná se o poměrně prestižní ocenění.

(obrázek č.5, Šejkspírův plot, foto autor)

(obrázek č.6, záhon na pěstování, foto autor)

Hlavním cílem a vizí Vršovické zahrady je vytvoření komunitní zahrady pro své sousedy (ale i pro kolemjdoucí), zlepšování susedských vztahů a pořádání různých aktivit, charakteristickým rysem je neziskovost zdejších aktivit. Důležité pro Vršovickou zahradu bylo i to, aby o podobě mohli rozhodovat lidé, kteří ji využívají. To potvrzuje i sama organizátorka v rozhovoru pro Českou televizi:

„Já sem nechtěla, aby to místo bylo závislý na grantech, takže sem vlastně vymyslela způsob jak. A samozřejmě platíme nájem. Jako majitelé pozemku nejsou charitativní organizace. Takže normálně platíme nájem a aby sme si na něj vydělali, tak provozujeme stánek s občerstvením nějakým základním a farmářskéj

stánek se zeleninou sme měli v úmyslu provozovat, jako bio zeleninu.“[Česká televize, 2019]

Také je zde snaha o pěstování co možná největšího množství jedlých plodin, jak je uvedeno v části rozhovoru výše. I přes celkově pozitivní ohlasy se najdou občané, kteří k ní mají výhrady.

(obrázek č.7, dům pana J., foto autor)

Původně jsem se rozhodl pro obsahovou analýzu proto, že se mi nedařilo udělat rozhovor s předním aktérem Vršovické zahrady, poté se tato metoda ukázala jako dobrá volba pro zjištění názorů a argumentů příznivců, ale i odpůrců této komunitní zahrady. Vycházel jsem především z facebookové skupiny Vršovická zahrada, jelikož čítá poměrně silnou základnu především fanoušků, ale najdou se zde i její odpůrci. Jsem si vědom dilematu, které může být spojeno s použitím dat uživatelů Facebooku bez jejich vědomí, jelikož na toto téma nepadá ve vědecké obci shoda [Power, 2019: 196-207]. Ale vycházel jsem z toho, že jsou tato data přístupná všem, jelikož se jedná o otevřenou skupinu. Další data jsou pak získána z webových stránek Startu Vršovice a stránek Vršovické zahrady. Také jsem použil aktuální reportáž České televize, která mi

poskytla rozšiřující informace o místě a také rozhovor s paní K. Dalším zdrojem mi byl rozhovor s architektem Janem Fabiánem pro rádio Wave.

Práce na Vršovické zahradě začaly v roce 2015, kdy se členové Startu Vršovice a další dobrovolníci pustili do vyklízení a úpravy prostoru. Zpočátku vypadalo vše v pořádku, komunikace mezi zakladateli Vršovické zahrady a obyvateli okolních domů probíhala dle všeho bez problémů. Ale během dubna 2016, poté, co už byl postaven Šejkspírův plot, došlo k rozporu mezi Vršovickou zahradou a jedním majitelem okolního domu. Téměř na tři roky byla činnost Zahrady pozastavena, kvůli byrokratickému procesu, kdy úředníci překračovali stanovené limity k vydání rozhodnutí. Tento zásadní problém je blíže rozebrán v další části této práce. Mimo problémů s úřady jde zde hlavně o střet dvou představ o podobě místa, které bylo dlouhou dobu nevyužívané a zanedbané. První představa, kterou mají lidé z Vršovické zahrady je taková, že by místo mělo sloužit místní komunitě a mělo by umožňovat uskutečňování různých aktivit. Proti tomu stojí představa majitele přilehlého domu a pár dalších lidí, dle facebookové stránky Vršovické zahrady. Jeden z odpůrců reaguje na příspěvek Vršovické zahrady ohledně vyjádření stavebního úřadu takto: „Udivuje mě Vaše bezohlednost“ a „Pozemek je v obytné zoně. Zkuste si něco podobného provozovat pod svými okny. Pak můžete soudit.“ [Facebook Vršovické zahrady, 2019]

Pomineme-li pro tuto chvíli problémy spojené s úřady a byrokracií, můžeme říct, že hlavní problém tkví v odlišných představách o podobě tohoto místa. Na jedné straně představa Vršovické zahrady o funkční komunitní zahradě a s ní spojených aktivitách a na druhé straně představa majitele přilehlého domu, jehož představa o podobě místa je nejspíše taková, aby proluka zůstala nevyužitá, jako tomu bylo před rokem 2015. Přesné důvody mi bohužel on sám přímo nesdělil, protože se mi i přes opětovné snahy nepodařilo od něj získat vyjádření k situaci. Vycházím tedy z jeho reakcí a přístupu k řešení situace. Dále pak z emailové korespondence s ním. Dle organizátorky, paní K. vypadala situace s Vršovickou zahradou zpočátku dobře.

„No zahradu jsme začali upravovat pomocí vlastních sil a ze začátku bylo všechno v pořádku. Dokonce i komunikace tady s panem sousedem. Až pak, kdy už stál plot a začali jsme organizovat nějaký akce, workshopy jako kurz pečení pizzy pro děti. To jsem donesla troubu na pizzu a na značce jsme to dávali do trouby. Dětem se to moc líbilo, pak tady byl bazárek. Jednoho dne sem ale přišel pan soused J. s právníkem a stížností, výčtem problémů, který má a podal tu stížnost“.

Jedním z možných postupů, když jedna strana nesouhlasí s druhou a odmítne vyjednávat, je i připomínkování a odvolání se proti úřednímu rozhodnutí. To má za následek zdržení či blokování procesu a tím i delší čas, kdy nemůže být prostor využíván k plánovanému účelu. Postup blokování může sloužit jako strategie, pomocí níž chce jedna strana přinutit druhou k ústupkům. V případě této komunitní zahrady však panu J. nejde o přinucení k ústupkům, jak je ukázáno v dále. Na otázku, zda už později nebyl žádný prostor pro diskuzi odpověděla paní K. takto:

„My jsme se snažili různě mu vyhovět, třeba že omezíme aktivity v zadní části a tak dál, ale nepomohlo. Třeba jednou jsme dělali špekáčky a on si pak stěžoval na kouř.“ Zde je patrná snaha o přivedení pana J. k vyjednávání formou ústupků ze strany provozních. Po této situaci zřejmě ještě nějaká diskuze probíhala, jelikož pan soused J. nadnesl možnost odprodeje jeho domu, jak říká paní K.

„Jednou nám napsal (pan soused J.), ať od něj ten dům za 12 miliónů, tady majitel pozemku odkoupí. Tak jsem mu to nadnesla, jenže pan soused už přestal reagovat a bylo ticho po pěšině.“

Je důležité zmínit fakt, že pan J. v domě v Krymské ulici, který přiléhá k Vršovické zahradě, nebydlí, ale pronajímá ho. Na otázku, zda v domě v Krymské pan J. bydlí, odpověděla paní K. takto:

„Ne, on jen vlastní ten barák a pronajímá ho. Má tady vlastně asi čtyři byty, teď tu jsou afričani.“ A také „. Jinak většina těch lidí asi ani neumí česky, oni tady většinou ani nebydlí moc dlouho. Pan soused argumentuje tím, že to ruší jeho nájemníky. Ale nikdo z nich kromě té paní, kterou znám, si stěžovat nepřišel. Navíc v dnešní době je taková nouze o byty.“ (paní K.)

V kapitole Vyjednávání v teoretické části práce bylo uvedeno, jaký vliv mohou mít předchozí vztahy vliv na budoucí povahu jednání. Pokud se jedna ze stran cítí s výsledkem nespokojená, je velká šance, že to ovlivní i budoucí jednání. Tak tomu může být i zde.

„No on (pan soused J.) má špatný vztahy tady s majitelem pozemku, prý ho připravili o 6 metrů čtverečních jeho pozemku. Takže i tohle může bejt důvod.“

Jak říká paní K. Pokud je to pravda, je dost možné, že tato skutečnost má velký vliv na postoj pana J. Jakmile dojde ke zrušení Vršovické zahrady, bude na jejím místě s největší pravděpodobností postaven obytný dům. Z racionálního hlediska by tato skutečnost měla vést pana J. k opačnému stanovisku.

V rovině obyvatel-provozovatel/návštěvník se mi podařilo udělat rozhovor s oběma aktéry. Jednalo se o zvýšenou hlučnost ve večerních hodinách. Nájemnici, která žila v sousedním domě již nějakou dobu, se nelíbila míra hluku, proto se obrátila na návštěvníky Zahrady. Došlo k diskuzi, kdy bylo dosaženo dohody a návštěvníci Zahrady se ztišili.

„Jednou večer, už si nevzpomínám přesně kdy, tady oni pořádali nějakou slavnost. Už bylo docela pozdě a já nemohla spát. Tak sem jim tam přišla trochu vyhubovat. Oni to pochopili a pak už byl klid.“

Řekla nájemnice, paní Z. Na otázku, zda byl někdy problém se sousedy, odpověděla paní organizátorka takto: „Jedna paní, co bydlela tady nahoře si přišla stěžovat, že je tu večer hluk, tak jsme to ztišili. To byla milá paní, pak už se to neopakovalo. Po této dohodě už k dalším neshodám nedošlo a vzájemné vztahy byly dobré. Lze tedy konstatovat, že v tomto konkrétním případě bylo vyjednávání úspěšné a nedošlo ke zhoršení vzájemných vztahů. Kromě tohoto případu nedošlo k dalším stížnostem provozovatelům Zahrady ze strany nájemníků domu.“

Byrokracie hraje v případě Vršovické zahrady velmi důležitou roli. Proces a vyhodnocování projektu stavebním úřadem a dalšími orgány státní správy jsou u některých projektů dlouhodobou záležitostí a ne vždy dochází k očekávanému výsledku. Po získání náležitostí (vytvoření projektu a posudku) a předání

stavebnímu úřadu, rozhodl stavební úřad o tom, že se jedná o stavbu a je nutné stavební řízení. Došlo k překročení termínů pro rozhodnutí a přesun případu od jednoho úřadu k druhému. Kdy členové komunitní zahrady nemají možnost tento proces urychlit. Na otázku, zda měla Zahrada problémy s úřady odpověděla organizátorka takto: „Nojo nejdřív sme museli dostat souhlas od památkářů tady kvůli plotu, ke kterému jsme vytvořili projekt, ale podle nich to bylo braný jako stavba, takže bylo potřeba stavební řízení. Nejhorší na tom je, že úřady vůbec nedodržují termíny a argumentují podstavem. Teď se čeká na vyjádření ministerstva pro místní rozvoj, což by mělo bejt někdy během května. Celý se to dělá od stolu, nikdo z těch úředníků se tady nebyl podívat, to je pak těžký, asi proto taky třeba pořádně neví a neumí si udělat představu“. To dokládá i reportáž České televize

Je patrné, že aktivní participace na podobě Vršovické zahrady vychází ze vztahu k místu, respektive čtvrti, kde většina lidí, která se podílela na její realizaci, také bydlí (vztah k místu a jeho důležitost jsem nastínil v teoretické části práce). Zároveň pociťují absenci prostoru, který by sloužil různým aktivitám a všem věkovým skupinám návštěvníků. Na což poukazuje v rozhovoru jedna z návštěvnic.

„Takhle, je to tady fakt jedinečný místo, který mi tu v okolí hodně chybělo. Mohli ste se tady scházet s přáteli, děti mohly volně blbnout a člověk je nemusel mít neustále na očích. Zároveň to bylo dobrý třeba i na takový to scházení se. Různý akce tu byly. Prostě to tu oživilo a nejenom pro turisty a lidi, co se choděj bavit do Krymský“ (paní R.)

To potvrzuje i sama organizátorka Vršovické zahrady v reakci na otázku ohledně parku Havlíčkovy sady (parku se přezdívá Grébovka, podle Moritze Gröheho, který zde měl svoje letní sídlo), park se nachází v blízkosti této komunitní zahrady. Zároveň zmiňuje důvody, proč neodpovídá představám zakladatelů a návštěvníků komunitní zahrady (když vynecháme otázku pěstování ovoce a zeleniny).

„Grébovka není ono. Každou chvíli tam jsou luxusní rauty, koncerty a poslouchat Michala Davida každej tejdén je na zabítí. Mám tam kamarády, který

bydlej hned vedle a maj tam výhled a nic moc. Taky je to tam plný turistů. Chtěli jsme to tady udělat takovej opak Grébovky. Něco víc pro místní a pro děti.“ (paní K.)

Stejně jako v případě café Indiga, jsem si i zde udělal pro lepší přehled seznam komunikačních partnerů. Zde jsem byl bohužel ochuzen o možnost předchozího pozorování, proto jsem si nemohl vybrat komunikační partnery na základě předchozích návštěv spojených s pozorováním, ale jelikož se jedná o komunitní zahradu, všichni mnou oslovení byli aktivními členy.

22-26 let	nikdo	
26-30 let	pan W.	
30-45 let	paní K., paní R., paní U.	
45-50 let	Paní Z.	

Na první pohled by se mohlo zdát, že hlavní funkcí tohoto prostoru bude zahradničení. V teoretické části jsem ale uváděl, že u některých komunitních zahrad je pro její členy spíše než zahradničení důležitější komunita. Tedy setkávání lidí s podobnými názory a zájmy a jejich společná komunikace. Momentálně je tu umožněno pouze pěstování bez doprovodných akcí. Většina návštěvníků oceňuje především jedinečnost a multifunkčnost tohoto prostoru, to ukazuje i následující citace.

„Takhle, je to fakt jedinečný místo, který mi tu v okolí hodně chybělo. Mohli jste se tady scházet s přáteli, děti mohly volně blbnout a člověk je nemusel mít neustále na očích, páč je to oplocený. Zároveň to bylo dobrý třeba i na takový to scházení se. Různý ty akce co tu byly.“ (paní R.)

A na otázku, zda to bylo důležité místo pro scházení, odpovídá:

„Jo, scházeli se tady lidi z okolí a ne jenom. Prostě to tady oživilo a ne jen pro turisty a lidi, co se choděj večer bavit do Krymský.“ (paní R.)

V současnosti využívají Vršovickou zahradu návštěvníci pouze za účelem komunitního zahradničení, takže je aspoň tato funkce zachována.

„Já sem tady na to (Vršovickou zahradu) přišla relativně nedávno, takže tady využívám spíš toho pěstování, přijde mi to fajn. Když tady probíhaly ty akce, tak sem o tom ještě nevěděla.“ (paní U.)

Paní organizátorka K. tvrdí, že jak pěstování, tak komunita jsou velmi důležité. V momentální situaci navíc jiná než pěstební funkce není ze strany úřadů povolena, jelikož se čeká na rozhodnutí Ministerstva pro místní rozvoj.

Na základě těchto rozhovorů nelze generalizovat hlavní funkci Zahrady pro všechny její členy, ale přesto z nich vyplývá, že komunitní funkce je pro ni stejně důležitá, ne-li důležitější než pěstování. Tento prostor však pro řadu návštěvníků znamenal poměrně důležitou součást městského prostoru.

Vršovická zahrada se v posledních dvou letech těší poměrně velké mediální pozornosti. Analyzoval jsem články a reportáže hlavně z roku 2018 do června 2019, ale zařadil jsem i starší, které jsou z doby, kdy Zahrada plně fungovala. Kromě reportáží České televize, článků v časopisech a rozhovorů, získala Vršovická zahrada architektonické ocenění Klubu za starou Prahu, konkrétně druhé místo v kategorii Nová stavba v historickém prostředí. Zde jsem vybral pár ukázek, které jsou typickými reprezentativními ukázkami způsobu, jak je Vršovická zahrada zobrazována v médiích. Média tak pomáhají utvářet obraz daného místa širší veřejnosti jako unikátní prostor, vzniklý z občanské iniciativy.

„Na Cenu Klubu za starou Prahu byla mj. nominována i komunitní zahrada ve Francouzské ulici. Vybudována byla díky dobrovolné pomoci místních zahradních architektů, výtvarníků a sousedů. Výtvarník Jan Fabián jí vtiskl podobu

ojedinělé výtvarné instalace (tzv. Šejkspírův plot), která tvoří jak oplocení pozemku, tak svislou zahradu (pěstování v přeprávkách na pavlačích), posezení, vyhlídku a zejména silnou identitu.“ [časopis Dřevo a stavby, 2019]

Autenticita a význam pro návštěvníky jsou hlavní přednosti tohoto prostoru, které jsou zmiňovány v reportáži České televize. Také je často zmiňováno samotné jeho využití, jelikož by jinak nebyl vůbec využit nebo by na jeho místě vyrostl dům.

„Ti lidé, kteří začali s tímto projektem využili proluku, která tam je od 70. let, s takovou vizí, vytvořit tam komunitní centrum pro své sousedy, čili proto, aby to mělo reálné využití pro ty Vršovice jako čtvrť.“ [Česká televize, 2019]

„Je to sice provizorní architektura, ale je to architektura, která dává místu smysl. Z ulice je vidět ta ohrada, taky si možná leckdo říká, proč je oceňována nějaká ohrada. Ale jde o to, co je za ní. Za ní je zahrada, terasy, místo, které ožilo. Je to přesně navzdory. Je to zrcadlo toho pragmatického developingu centra města, kdy se tento křehký svět možná neudrží dlouho, ale to, že tam byl, je pro to místo strašně důležité.“ [Česká televize, 2019]

Zde je přesně ilustrována jedinečnost této komunitní zahrady, a to jak z hlediska svého umístění v centru města, tak i její funkce.

Reakce paní K. na pozornost médií jsou velmi pozitivní a podporují ji ve snaze o udržení tohoto prostoru takového, jaký byl během svého úplného využití.

„Jó z toho sem měla obrovskou radost, že někdo ocenil veškerou tu snahu a hlavně pana Fabiána, kterej nám navrhnul tady ten plot. I když na rozhodnutí úředníku to stejně asi vliv nebude mít.“

Vršovickou zahradou se zabývá i starší článek webu Prague Beer Garden, Tento web slouží jako portál pro znalce piva a je zaměřen na cizince. Ukazuje tím, že tento prostor není určen pouze pro návštěvníky z řad obyvatel města, ale třeba i pro kolemjdoucí či cizince, kteří chtějí nasát klidnou atmosféru zdejšího místa a dát si přitom něco k pití.

„Od Iniciativy Startu Vršovice, skupiny, která využívá veřejného prostoru pro pořádání komunitních akcí a událostí, je toto zatím jejich nejtrvalejší a největší

komunitní projekt. Start Vršovice, vedoucí organizace známé pouliční oslavy Korso Krymská, přeměnilo prázdný prostor na Francouzské 84 v místo, kde je podáváno pivo, pití, a jsou zde prodávány organické ovoce a zelenina, teď v létě 2015. Tento rok dokončily konstrukci jejich zahradního prostoru; jejich zahrada je nyní ohraničená a propracovaná, krásný kus architektury, který umožňuje scénický výhled a unikátní místo na drink a městské zahradničení.“ [PragueBeerGarden.com, 2015]

Ze zkoumaných článků a reportáží vyplývá, že celkový pohled ze strany médií na toto místo je kladný, zároveň byla občas brána jako inspirace pro další možné pokusy oživení nevyužitého městského prostoru.

Zajímalo mě také, jestli jsou návštěvníci a provozovatelé aktivní i v dalších oblastech veřejného života. Z předchozích kapitol vyplývá, že provozovatelé a část návštěvníků jsou zároveň členy Startu Vršovice, takže jsou velmi aktivní v otázkách veřejného prostoru ve své čtvrti. Ale i dotázaní návštěvníci, kteří nejsou členy Startu Vršovice, se aktivně zajímají o podobu veřejného prostoru a mají blízký vztah k ekologii a zájem o komunitou podporované pěstování. To můžeme ilustrovat následující citací.

„Tady ve městě kolem sebe tolik ty zeleně nemáte a když člověk nemůže na chatu nebo třeba během tejdne, tak sem může jít a na chvíli zapomene na ten ruch, co je kolem. Trochu se tu rozptýlí, poreje v hlíně. Pro děti je to poučný, vede je to k ekologii.“ (paní R.)

„Mně se líbí ten koncept komunitní zahrady, dřív sem o tom ani nevěděla, co to je komunitní zahrada. Určitě to tady čtvrti prospívá.“ (paní U.)

Na této ukázce z rozhovoru je patrné, že není důležité, za jakým účelem návštěvníci toto místo navštíví, ale spíše jejich celkový zájem o tento prostor a zájem o městský prostor obecně.

Ze získaných informací je patrné, že v případě Vršovické zahrady se největší neshody odehrávají v rovině soused a provozovatel. V rovině návštěvníků nebyly žádné neshody, které by se nevyřešily diskuzí. Mezi provozovatelem a sousedem J. nedošlo pomocí vyjednávání ke společnému výsledku. Pan J. nebyl ochoten vyvinout snahu o řešení situace a ani ústupky ze strany Vršovické zahrady ho nepřiměly k vyjednávání. Nereagoval na moje snahy, aby se k situaci vyjádřil. Ze zjištěných informací vyplývá, že vyjednávání mezi obyvatelem sousedního domu s Vršovicku zahradou a jejími členy proběhlo s dobrým výsledkem pro obě strany, tedy výsledek označovaný jako win-win.

Ještě důležitější vliv na podobu tohoto prostoru bude mít rozhodnutí, které vydá Ministerstvo pro místní rozvoj. Jak už bylo zmíněno v předchozí části, problémy s úřady se táhnou téměř od samého začátku vzniku této komunitní zahrady. Jedinou obranou proti nedodržování termínů úředníků je podání stížnosti za překročení zákonem stanovených lhůt pro rozhodnutí.

11. Diskuze

Ve své práci jsem se zabýval procesem vyjednávání skupin obyvatel města na případu vnitrobloků. Jsem si vědom, že na téma vnitrobloků bylo již napsáno pár bakalářských a diplomových prací, včetně práce napsané na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v roce 2015 s názvem Vnitrobloky jako specificky utvářený městský prostor, kterou jsem objevil během své rešerše o vnitroblocích a kterou cituji v kapitole Udržitelnost v městském prostředí. Předmět výzkumu zde zmíněné práce se však od té mé značně liší.

Většina autorů zmiňuje především klady spojené s revitalizací (a souvisejícím zlepšením mikroklimatických podmínek) vnitrobloků [Vuckovic et al. 2016], pozitivním vlivem na socializaci a možností sloužit jako prostor setkávání [Chamberlain, 1960]. To částečně potvrzuje i můj výzkum z Vršovické zahrady, kde je jednoznačně patrný pozitivní vliv na tamní komunitu, v případě café Indiga je patrný pozitivní vliv na sociální vztahy u pravidelných návštěvníků. Další studie vidí využití vnitrobloků, a to i pro komerční účely, jako jeden z možných kroků k řešení nedostatku veřejného prostoru v centrech měst [Jóna, 2018]. Z mého výzkumu vyplynulo, že i přes časovou omezenost využití u mnou zkoumaných vnitrobloků ze strany návštěvníků, zde může docházet k neshodám, které se nemusí vyřešit vyjednáváním.

Původně jsem měl pro svůj výzkum vybraných 5 vnitrobloků, ale rozhodl jsem se jejich počet snížit na 2, jelikož ostatní nespĺňovaly některé z podmínek. Nejčastěji tomu bylo z důvodu neobydlení okolních domů (buď sloužily jako kanceláře nebo byly neobydlené) a nedostatku rezidentů v přilehlých domech. Další důvod, proč jsem některé z vnitrobloků vyloučil, bylo většinové využívání bytů ke krátkodobým pobytům převážně pro turisty. Přesto si myslím, že tyto dva vnitrobloky jsou vhodně zvoleny a zde předkládaný výzkum má dostatečnou míru validity a reliability.

Očekával jsem, že u dočasného vnitrobloku Vršovické zahrady bude mít největší vliv na podobu jeho fungování vyjednávání v rámci zúčastněných skupin obyvatel města, což se ukázalo jako ne zcela správné, jelikož se zde objevila rovina spjatá s úřady, které rozhodnou o budoucí podobě a využití tohoto prostoru.

I přes značné rozdíly mezi Vršovickou zahradou a café Indigem, zde můžeme vidět jistou paralelu, jelikož se i ve druhém zmíněném prostoru objevily problémy s úřady. Konkrétně problém ohledně kolaudace zahrádky ve vnitrobloku projednávané stavebním úřadem nejspíše na základě stížnosti po druhé hudební akci, která se zde konala. Dalším společným rysem obou míst je selhání vyjednávání v určité rovině zúčastněných. U Vršovické zahrady tomu bylo v rovině soused-provozovatel a v případě café Indiga hned ve dvou rovinách, mezi provozovatelem a majitelkou a mezi provozovatelem a sousedem. Chování pana souseda Vršovické zahrady je typickým příkladem jednání člověka, který odmítá přijmout alternativu, jak ho definuje Ury. „Pokud v procesu vyjednávání oponent používá defenzívu a zdržování, dává tím najevo, že ze svého postoje nehodlá ustoupit ani o krok. Často využívá nátlakových metod a jakýkoliv alternativní návrh je z jeho strany odmítnut“ [Ury, 2015].

Jedním z problémů během tohoto výzkumu bylo zjištění představy pana J. o podobě Vršovické zahrady. Tento problém se mi, doufám, podařilo vyřešit interpretací pánovy představy vycházející z jeho postojů k problému a ze sekundárních dat. Další problematickou částí u obou vnitrobloků pro mě bylo získání komunikačních partnerů z řad obyvatel domu. To bylo dáno odmítnutím poskytnutí rozhovoru a relativně malým počtem obyvatel okolních domů u obou případů.

Jako významný fakt, který měl vliv na výzkum ve Vršovické zahradě, vidím to, že jsem nemohl sledovat případ Vršovické zahrady od samého počátku, jelikož by to mohlo mít značný dopad na objasnění důvodů a vzniku sporu mezi panem J. a Vršovickou zahradou.

Na základě poznatků z tohoto výzkumu by se další výzkum této problematiky mohl zaměřit na zjištění efektivních postupů ke vzniku funkčního prostoru vnitrobloků v případě, že se zúčastněné strany nemohou jednoduše dohodnout.

12. Závěr

Zvolené vnitrobloky představují dvě rozdílné možnosti využití poloveřejného městského prostoru. Přesto byly oba tyto prostory důležité pro skupiny obyvatel, které je navštěvovaly. Vnitroblok café Indiga je typickým příkladem komerčního využití poloveřejného prostoru, který slouží jako zahrádka kavárny, respektive baru. Na rozdíl od Vršovické zahrady, která byla spíše atypickým využitím prostoru (co se Prahy týče), kdy sloužila jako komunitní zahrada. Důležitým rysem obou těchto míst byla pro návštěvníky funkce setkávání. Pokud bychom vzájemně porovnali význam, jaký měla tato místa pro návštěvníky, můžeme dle získaných informací říci, že z pohledu návštěvníků měla důležitější roli Vršovická zahrada, a to hlavně kvůli neexistující alternativě v této lokalitě.

V této práci jsem hledal odpovědi na tyto otázky: 1. Jak ve vybraných vnitroblocích fungují vyjednávací procesy? 2. Jak rozhodování účastníků formuje podobu daných vnitrobloků? Jako výchozí bod pro tento výzkum bylo nejprve nutné blíže porozumět procesu vyjednávání a prostoru vnitrobloků za pomoci české a zahraniční odborné literatury.

Vyjednávání je poměrně složitý proces, který může mít celou řadu úskalí. Na základě teoretické části můžeme říci, že typickým rysem rozhodování a vyjednávání v rámci vnitrobloků je obecně poměrně velký počet účastníků a často i představ o jejich podobě. U obou zde zkoumaných vnitrobloků byly sledovány vyjednávací procesy na všech úrovních, které by na jejich podobu mohly mít vliv. Jednalo se tedy o roviny vyjednávání mezi návštěvníky, provozovateli a obyvateli okolních domů. Společnými rysy obou zkoumaných vnitrobloků jsou selhání procesu vyjednávání, které mělo za následek v případě café Indiga konec jeho fungování a pro Vršovickou zahradu radikální omezení její komunitní funkce. Ze zjištěných dat vyplývá, že proces vyjednávání v případě Indiga měl nejdůležitější roli na úrovni provozovatel-majitelka. Zjistil jsem, že v této rovině nebyl příliš velký prostor pro vyjednávání, protože hlavním problémem, který by se na této úrovni řešil, byla rekonstrukce Indiga. To souvisí s ekonomickou rovinou, protože majitelka Indiga ani vlastník domu nepovažovali rekonstrukci za nezbytnou, na rozdíl od provozních, kteří měli na věc opačný názor. Zhoršující se situace z pohledu provozních nebyla řešena vyjednáváním o případných možnostech ke

zlepšení situace, což vyústilo v přerušení komunikace a nulové vyjednávání ze strany provozních vůči majitelce. Čemuž předcházela řada problémů. Ze strany provozních neměli ke konci svého působení zájem o vyjednávání s majitelkou z důvodu nabídky otevření baru na novém místě.

Vzhledem ke komerčnímu charakteru café Indiga, byla podoba vnitrobloku změněna jen minimálně také proto, že se představy majitelky a provozních o jeho podobě shodují. Tyto představy jsou takové, aby zahrádka obsahovala dostatek místa pro hosty a neobsahovala prvky, které by zabíraly místo sezení (například stromy či dekorativní prvky).

V případě Vršovické zahrady bylo zahájeno vyjednávání v rovině provozovatel- obyvatel domu ze strany provozovatelů v momentě, kdy byla obyvatelem podána stížnost na úřad. Zpočátku tedy nedošlo k přímému vyjednávání mezi stranami, ale spor se řešil zprostředkovaně přes úřad. Až posléze začalo přímé vyjednávání. Zástupci Vršovické zahrady se snažili vyřešit situaci metodou měkkého vyjednávání, tedy formou různých ústupků, ale pan souseď nebyl ochoten vyjednat a posléze přestal komunikovat úplně a vyjednávání zablokoval. Je vhodné zmínit, že důvodem, proč má Vršovická zahrada pro provozovatele a návštěvníky takový význam, je jejich vztah k místu, respektive čtvrti, kde značná část návštěvníků zahrady bydlí.

Kromě vyjednávání mělo vliv na podobu vnitrobloků také rozhodnutí stavebního úřadu, a to u obou zmíněných vnitrobloků. Dochází zde tedy ke vstupu správní roviny, která má na vývoj situace velký význam. V případě café Indiga se jednalo o řešení kolaudace zahrádky ve vnitrobloku, což urychlilo odchod provozních. U Vršovické zahrady byl problém se schválením stavebního povolení Šejkspírova plotu (plot, který odděluje komunitní zahradu od Francouzské ulice). Tento byrokratický proces měl řadu zvláštností, jelikož úředníci překračovali termíny k rozhodnutí o řadu měsíců. Nejprve situaci řešil stavební úřady Prahy 10, poté Magistrát hlavního města Prahy a nakonec Ministerstvo pro místní rozvoj. Tento proces trvá už tři roky. Během kterých nebylo a není možné zahradu v plné míře využívat. V případě Vršovické zahrady tak nemělo hlavní vliv na podobu tohoto prostoru vyjednávání ani rozhodování účastníků, ale činnost úřadů, která po dobu rozhodování neumožňuje jiné aktivity než pěstování.

Tato práce nemá za cíl zobecňovat proces vyjednávání v rámci vnitrobloku, to ani není z hlediska jejího charakteru možné. Spíše než o vyvození obecných závěrů o procesu vyjednávání se snaží o přiblížení těchto dvou konkrétních případů.

Domnívám se, že pro zlepšení procesu vyjednávání v případě Vršovické zahrady mohlo mít pozitivní vliv na vyjednávání i celkový výsledek prizvání mediátora, který by mohl navést obě zúčastněné strany k nalezení optimálního řešení.

Při zkoumání formování podoby vnitrobloků a vyjednávání jsem se zabýval převážně rovinou sociální, ale zásadní vliv měly i roviny správní a ekonomická. Vyjednávání v rámci vnitrobloků je poměrně složitý proces, který ovlivňuje řada faktorů. V případě Vršovické zahrady byl důležitým faktorem v sociální rovině špatný vztah mezi sousedem J. a majitelem pozemku komunitní zahrady, který se pak promítl do způsobu jeho vyjednávání s provozovateli zahrady a do jisté míry zapříčinil selhání vyjednávání. V případě café Indiga byla překážka v ekonomické rovině, ta měla velký vliv na konec fungování Indiga bez toho, aniž by předtím došlo k vyjednávání.

Seznam použité literatury

BARRY a OLIVER. Affect in Dyadic Negotiation: A Model and Propositions. 1996 *ORGANIZATIONAL BEHAVIOR AND HUMAN DECISION PROCESSES*. 1996, 127-143.

BEDNÁŘ, Vojtěch. *Strategie vyjednávání*. Praha: Grada, 2012. Poradce pro praxi. ISBN 978-80-247-3858-1.

BODNAR, Judit. *Reclaiming Public Space*. 2015 *Urban Studies*, vol. 52, no. 12, 2015, pp. 2090–2104. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/26146122.

BRUNDTLANDOVÁ, Harlem, Gro. *Naše společná budoucnost: světová komise pro životní prostředí a rozvoj*. 1991. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-85368-07-2.

CHAMBERLAIN, Roy. *Courtyard planning*. 1960. *Ekistics*, vol. 10, no. 62, 1960, pp. 355–359. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/43621423.

EADE, John a Chris RUMFORD. *Re-Living the Global City* [online]. 2017 Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 2018. | Series: Routledge studies in global and transnational politics series: Routledge, 2017. ISBN 9781315717586.

ELDEN, Stuart. *Understanding Henri Lefebvre: theory and the possible*. 2004 New York: Continuum, c2004. ISBN 0826470033.

FERENČUHOVÁ, Slavomíra. *Sociologie města 20. a 21. století*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2013. *Základy sociologie*. ISBN 978-80-7419-162-6.

FLANAGAN, William G. *Urban sociology: images and structure*. 2011. 6th ed. Lanham: Rowman & Littlefield, c2011. ISBN 978-0742561762.

FORMAN, R. T. T. a GODRON, M. *Krajinná ekologie*. 1993. Academia: Praha. 1993. 583 stran. ISBN 80-200-4464-5.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HEŘMANOVÁ, Eva a Jiří PATOČKA. *Regionální sociologie, sociologie prostoru a prostředí*. 2006 Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1151-7.

HRABCOVÁ, Dana. *Sociální dialog: vyjednávání v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4773-0.

HRŮZA, Jiří. *Slovník soudobého urbanismu*. 1977. 1. vyd. Praha: Odeon, 1977

JACOBSSON, Kerstin. *Urban grassroots movements in Central and Eastern Europe*. 2015. Burlington: Ashgate Pub., 2015. ISBN 9781472434463.

JAHNOVÁ, Markéta. *Vnitrobloky jako specificky utvářený městský prostor*. 2015. Diplomová práce na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy

JÓNA, László. *Inner Courtyards as Public Open Spaces*. 2018. REAL CORP 2018: EXPANDING CITIES – DIMINISHING SPACE

KRIER, Rob. *Urban space*. 1979. London: Rizzoli International Publications, 1979. ISBN 0847802361.

LEFEBVRE, Henri. *The production of space*. Cambridge, Mass., USA: Blackwell, 1991. ISBN 0-631-14048-4.

LEYZEROVA, A., E. SHAROVAROVA a V. ALEKHIN. *Sustainable Strategies of Urban Planning*. *Procedia Engineering* [online]. 2016, **150**, 2055-2061 [cit. 2019-06-05]. DOI: 10.1016/j.proeng.2016.07.299. ISSN 18777058. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1877705816316186>

LLOYD, Kathleen a AULD Christopher. 2003. *Leisure, public space and quality of life in the urban environment*. *Urban Policy and Research*, 21:4, 339-356.

LOUKAITOU-SIDERIS, Anastasia a Renia EHRENFEUCHT. *Sidewalks: conflict and negotiation over public space*. 2009. Cambridge, Mass.: MIT Press, c2009. Urban and industrial environments. ISBN 978-0-262-12307-5.

MADANIPOUR, Ali. *Marginal public spaces in European cities*. *Journal of Urban Design* [online]. 2010, 9(3), 267-286 [cit. 2019-06-02]. DOI: 10.1080/1357480042000283869. ISSN 1357-4809.

MEADOWS, Donella H. *The Limits to growth: a report for the Club of Rome's project on the predicament of mankind*. 1972. New York: Universe Books, [1972]. ISBN 0-87663-165-0.

MELKOVÁ, Pavla. *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. 2014. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978-80-87931-09-7.

MIKSÁNKOVÁ, Alexandra. *Výstavba Prahy 1945-1980 (skripta pro průvodce Prahou 2.díl)*. 1985. Pražská informační služba, 1985

MUSIL, Jiří. *Jak se formovala sociologie bydlení*. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2005, (Vol. 41, No. 2), 207-225.

NELSON, R. *The Courtyard Inside and Out: A Brief History of an Architectural Ambiguity*. 2014. ENQUIRY: The ARCC Journal, Vol. 11, no. 1, Dec. 2014, p. 10, doi:10.17831/enq:arcc.v11i1.206.

PHILIPS, April. *Designing urban agriculture: a complete guide to the planning, design, construction, maintenance, and management of edible landscapes*. Hoboken, N.J.: John Wiley and Sons Inc., 2013. ISBN 978-1-118-07383-4

PLAMÍNEK, Jiří. *Řešení konfliktů a umění rozhodovat*. Praha: Argo, 1994. ISBN 80-85794-14-4.

POSPĚCH, Pavel. *Městský veřejný prostor*. 2013. Sociologický časopis / Czech Sociological Review. 2013, Vol. 49, No. 1: 75–100 městský veřejný prostor

POSPĚCH, Pavel. *Cizinec opouští město*. 2009. Pp. 177–196 in Slavomíra Ferenčuhová (ed.). *Město: proměnlivá ne/samozřejmost*. Červený Kostelec: Pavel Mervart

POWER, Kerry. 2019. Ethical problems in virtual research: Enmeshing the blurriness with Twitter data. *E-Learning and Digital Media*. **16**(3), 196-207. DOI: 10.1177/2042753019834954. ISSN 2042-7530. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2042753019834954>)

PRAŠKO, Ján a Hana PRAŠKOVÁ. *Asertivitou proti stresu*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2007. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-1697-8.

RYNDA, Ivan, *Trvale udržitelný rozvoj a vzdělávání*. 2000. in: Hledání odpovědí na výzvy současného světa, s. 10–16, UK/CZP//Společnost pro trvale udržitelný život, Praha 2000

SORKIN, Michael. *Variations on a Theme park: The New American City and the End of Public Space*. 1992. Hill and Wang

SIEBEL, Walter a Jan WEHRHEIM. *Öffentlichkeit und Privatheit in der überwachten Stadt. DISP : the planning review, Vol. 39*. 2003,(153).

SOUKUPOVÁ, Barbora. *Urbanismus napříč časoprostorem*. 2013. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci

STAŇKOVÁ, Jaroslava; Svatopluk VODĚRA; Jiří ŠTURSA. *Pražská architektura: významné stavby jedenácti století*. Ilustroval Jaroslav STANĚK. Praha: [s.n.], c1991. ISBN 80-900209-6-8.

SYLKE, Nissen. *Urban Transformation From Public and Private Space to Spaces of Hybrid Character*. 2008. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i,

ŠILHÁNKOVÁ, V., KOUTNÝ, J., ČABLOVÁ, M. *Urbanismus a územní plánování*. 2002. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 117 s. ISBN 80-7194-415-7

URY, William. *Jak překonat nesouhlas: zásady vyjednávání s lidmi, s nimiž nelze vyjednat*. 2015. 6. vydání. Praha: Management Press, 2015. ISBN 978-80-7261-300-7.

VAISHAR, Antonín. *Staré zátěže a brownfieldy v prostoru Brno - východ*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2012. ISBN 978-807-3756-949.

VUCKOVIC, Milena; KIESEL, Kristina; GLASBERG; MAHDAVI, Laura. *The Microclimate of Urban Courtyards: A Case Study*. 2016. Department of Building Physics and Building Ecology

ZHOGOLEVA, Anna; Alexandra TERYAGOVA a V. MURGUL. *On methods of sustainable architectural design of bio-positive buildings in the low-rise residential development structure*. 2017. MATEC Web of Conferences [online]. 2017, [cit. 2019-05-06]. DOI: 10.1051/mateconf/201710601039. ISSN 2261-236X. Dostupné z:

<http://www.matec-conferences.org/10.1051/mateconf/201710601039>

Internetové zdroje

Česká televize: Z metropole [online]. 2019 [cit. 2019-05-25]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10116288835-z-metropole/219411058230018/?fbclid=IwAR3iqYTDB2tB-Qn0UgetENrvfwaUIZzpWYOC0GaYpwAcPPpqV0UxdqHGbjk>

Český rozhlas Dvojka. Káva o čtvrté – Téma: Revitalizace vnitrobloků [online]. 2018 [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <https://prehavac.rozhlas.cz/audio/4002499/embedded>

Facebook Vršovické zahrady [online]. 2019. [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: [https://www.facebook.com/vrsovickazahrada/?__tn__=kC-R&eid=ARD6IHGHwXb0j_fUTcJeEGBZJKkdyHeklcNcR_RvSofKeHa4tGVFYkQo-J7YDOLjT8428feWbqq63jrt&hc_ref=ARRbFjMm13EuFOhBPXTESWDFt66H-TiHP62JG7Vbmu0A_Bj-c1FHA4ivArOoknJPrik&fref=nf&__xts__\[0\]=68.ARA4VjmVNYs03c69dj8EUD-INBSb26QTczmkxH5zKC6VeZKX2FbAOYtCgCX5H-lzKB8C0pOn_-2iX2EoZ9K93vToBDd9xMBe-rG6wrL8USYjFZXz6VZP4k10dmBjTCXFuSnY72Cc_VvhRakY7ar0bHOrEIU-ZHtKsU6tlyS69RkQIA-0L_CFFXK2NqIbkURkC3Jlf8au6cTxitT6WFsfXd0XD-WpB_ODM2uTOKxh07r-OYVFAtPfoVUB_pUAlmOTdltvUiHIMgyU6BU_0jrGvUOiOIB3hSUc0C6oT8gszFM2OZVAGLtouBtCa2_l8fpDk1PoBTl8-xO9dmQaiQTi-g](https://www.facebook.com/vrsovickazahrada/?__tn__=kC-R&eid=ARD6IHGHwXb0j_fUTcJeEGBZJKkdyHeklcNcR_RvSofKeHa4tGVFYkQo-J7YDOLjT8428feWbqq63jrt&hc_ref=ARRbFjMm13EuFOhBPXTESWDFt66H-TiHP62JG7Vbmu0A_Bj-c1FHA4ivArOoknJPrik&fref=nf&__xts__[0]=68.ARA4VjmVNYs03c69dj8EUD-INBSb26QTczmkxH5zKC6VeZKX2FbAOYtCgCX5H-lzKB8C0pOn_-2iX2EoZ9K93vToBDd9xMBe-rG6wrL8USYjFZXz6VZP4k10dmBjTCXFuSnY72Cc_VvhRakY7ar0bHOrEIU-ZHtKsU6tlyS69RkQIA-0L_CFFXK2NqIbkURkC3Jlf8au6cTxitT6WFsfXd0XD-WpB_ODM2uTOKxh07r-OYVFAtPfoVUB_pUAlmOTdltvUiHIMgyU6BU_0jrGvUOiOIB3hSUc0C6oT8gszFM2OZVAGLtouBtCa2_l8fpDk1PoBTl8-xO9dmQaiQTi-g)

Kultura-eu [online]. 2016 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: www.kulturaok-eu.cz/news/vrsovicka-zahrada-%C2%B4sejkspiruv-plot%C2%B4-aneb-komu-se-neleni%2C-tomu-se-zeleni/

Místní Agenda 21. Místní Agenda 21 [online]. [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: <https://ma21.cenia.cz/>

Prague Beer Garden [online]. 2015 [cit. 2019-05-12]. Dostupné z: <https://www.praguebeergarden.com/pubs/post/vrsovicka-zahrada-prague-krymska-garden>

Zažít město jinak [online]. 2019 [cit. 2019-05-17]. Dostupné z: <https://zazitmestojinak.cz/zmj-v-kostce>

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek číslo 1 Mapa zobrazující polohu café Indiga a Vršovické zahrady.....	43
Obrázek číslo 2 Pohled do vnitrobloku café Indiga.....	45
Obrázek číslo 3 Vnitroblok Indiga ve večerních hodinách.....	47
Obrázek číslo 4 Přední část Vršovické zahrady.....	59
Obrázek číslo 5 Šejkspírův plot Vrš. zahrady,.....	61
Obrázek číslo 6 Pěstební záhon Vrš. Zahrady	62
Obrázek číslo 7 Pohled na dům pana J.....	63
Tabulka číslo 1 a 2 komunikační partneři z café Indiga.....	48
Tabulka číslo 3 komunikační partneři z Vršovické zahrady.....	48

Fakulta humanitních studií UK
katedra magisterského oboru
sociální a kulturní ekologie

U Kříže 8/661, 158 05 Praha 5-Jinonice

Magisterský obor
sociální a kulturní
ekologie

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

1. Jméno studenta, tituly: Bc. Martin Vošátka
2. Osobní číslo (UKČO): 53449267
3. Rok immatrikulace na FHS UK (buk, stažium, jinak mag. studium): 2016
4. Datum zápisu na katedru sociální a kulturní ekologie FHS UK: 27.9.2016
5. Názvy všech předchozích bakalářských (magisterských) prací, školy, obor a rok, kde a kdy byly obhájeny: Název: 'Utopiasma gondii a vliv na meziposkytce
Škola: Česká zemědělská univerzita v Praze, FAPPZ. Obor: Zoonabiltace a asistenční aktivity se zvířaty, Obhajoba: květen 2016
6. Předběžný název DP (česky): Proces vyjednávání skupin obyvatel města na příjdu vnitrobloků
7. Předběžný název DP (anglicky): The process of negotiating of resident groups of the city on the case of the courtyards
8. Klíčová slova (česky): vnitroblok, poloveřejný prostor, proces vyjednávání, urbanismus
9. Klíčová slova (anglicky): courtyard, semi public space, negotiation process, urbanism
10. Obecný kontext (sociologičtí tématu, širší rámec [zasazení „do světa“]): Přednětem této diplomové práce je problematika vnitrobloků. Vnitroblok chápu jako specifické místo ve městě, které ztratilo svou původní funkci. Nyní může sloužit různým typům využívání, mimo jiné umožňuje setkávání různých skupin obyvatel města a jejich vzájemnou interakci. Na rozdíl od veřejného prostoru platí u vnitrobloků jiná pravidla pro jejich využívání. Dochází zde také k různým názorům na jejich využívání a neshodám.
11. Přednět zkoumání (vlastní předmět práce [zasazení „do vědy“]): Diplomová práce se zabývá procesem vyjednávání různých skupin obyvatel města ve zvolených pražských vnitroblocích a to především na třech úrovních: mezi návštěvníky, provozovateli a obyvateli činovních domů. Hlavním předmětem zájmu je zjistit, jak zde probíhá rozhodování, vyjednávání a případné řešení konfliktů mezi jednotlivými účastníky.
12. Hlavní výstupní hypotéza nebo hypotézy (2-4 na výběr), pro práci 1-2, možno však formulovat vzájemné otázky, event. jen výzkumný problém: Pro svou diplomovou práci jsem zvolil tyto hypotézy: Jak ve vybraných vnitroblocích fungují vyjednávací procesy? Jak rozhodování účastníků formuje podobu daných vnitrobloků?
13. Metodologický postup: metody a techniky, které budou v práci použity:
Empirická část diplomové práce bude vypracována pomocí kvalitativního výzkumu, konkrétně pomocí polostrukturovaných rozhovorů a zúčastněného pozorování. Část dat bude

také získána pomocí obsahové analýzy. Rozhovory budou prováděny na 3 rovinách: mezi návštěvníky, organizátory/provozovatelem a obyvateli činžovních domů.

14. Cíl DP (kromě ověření hypotéz a teoretického přínosu např. praktický přínos, vypracování metodologie, základ pro řešení problémů v praxi atd.):

Cílem diplomové práce je popsat zákonitosti, jak vyjednávání účastníků formuje podobu konkrétních vnitrobloků, jaké jsou zde spory a jakým způsobem se řeší. Na základě výzkumu provést nastínění možné podoby vnitrobloků do budoucna.

15. Čím budou rozšířeny dosavadní znalosti (vědecká „přidaná hodnota DP“):

Práce bude doplňovat dosavadní znalosti v oblasti sociálních vztahů v poloveřejném prostoru a pomůže lépe porozumět procesům vyjednávání v rámci vnitrobloků.

16. Jaké bude (bude-li) jejich teoretické zobecnění a přínos: DP může pomoci v pochopení rozhodování skupin v pozdějším výzkumu formování vnitrobloků na základě společenských vztahů.

17. Struktura DP (předběžný obsah – názvy oddílů a kapitol):

- 1) Úvod
- 2) Teoretická část: a) urbanismus b) vnitrobloky c) veřejný a soukromý prostor d) proces vyjednávání e) proces rozhodování
- 3) Empirická část- 3.1 Vršovická zahrada: a) vývoj a funkce vnitrobloku b) společenské vztahy e) problémy a jejich řešení 3.2 Café Indigo: a) vývoj a funkce vnitrobloku b) společenské vztahy e) problémy a jejich řešení
- 4) Závěr

18. Předběžná bibliografie k tématu:

De Certeau, M. *Practice of Everyday Life*, University of California Press, 1998

Marcuse, P. *From critical urban theory to the right to the city*, City, 2009

Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008.

Power, A., Ploger, J., Winkler, A., *Transforming cities across Europe, An interim report on problem and progress*. Centre of Analysis of Social Exclusion, 2008

19. Předpokládaný vedoucí DP: Petr Gibas, Ph.D.

20. Důvod volby tématu (dosavadní znalosti, zájem, praxe a zájem studenta):¹

Jinonice 26.6 2018

diplomant

vedoucí DP

vedoucí katedry SKE

¹ nepovinné